

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ИМЭФЭКІ ЗЫФЕГЪЭХЪАЗЫРЫ

УНАГЪОР — ОБЩЕСТВЭМ ЫЛЪАПС

Юныгъом и 26-м, Мыекъопэ районым граждан Юфхэм язытет тхыгъэнымкІэ иотдел (ЗАГС) поселкэу Тульскэм

торжественнэу къыщызэІуахыгъ. Къэлогъэн фæе мыр зычІэтышт унэр ыпэкІэ кино-театрэу зэрэщытыгъэр. Ащ

игъэцкІэжъын пэІухъашт сомэ миллионитфым къехъур республикэ бюджетым къытІу-пщыгъ ыкІи ар непэрэ шапхъэхэм адиштэу зэтэгъэпсы-хъагъэ хъугъэ.

Тульскэм щыпсэурэ цыфхэм ямызакъоу, районым, республикэм ичІыпІэ зэфэшъхæфхэм къарыкІыгъэ лыкІохэр зэхæхэм хэлэжъагъэх. Хабзэ зэрхъугъэу, творческэ коллективхэм къагъэхъазырыгъэ концерт программэмкІэ мэфэкІыр къызэІуахыгъ.

— Сыд фэдэрэ лъэхъани унагъор обществэм ылъапсэу щытыгъ, — къыІуагъ пэублэ псалъэ къышІызэ республикэ ЗАГС-м и ГъэорышІапІэ ипащэу Ехъулэ Тэмарэ. — Мы мафэм бэрэ тежагъ ыкІи итхъухъагъэр зэкІэ къызэрэддхъугъэм непэ лъэшэу тегъэгущІо. Районым щыпсэурэ цыфхэр бэшІагъэу зыкІэхъопсыщтыгъэхэ унэм изэтэгъэпсыхъанкІэ ІэпыІэгъу къытфэхъугъэхэу Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхъакІушынэ Аслъан, АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, ЮфшІэным фэгъэзэгъыгъэ псэолъэшІ организациеу «М-строим», нэмыкІ цыфхэу мыщ зилахъышІу хэлхэм тызэрафэразэр ясІомэ сшІоигъу.

ЮфшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэхэмрэкІэ АР-м иминистрэу нэужым гушыІэ зэратыгъэ Наталья Широкова АР-м и Президент пшъэрылъэу къыфишІыгъэм тегъэ мэфэкІым къекІолІэгъэ псэу-ми шІуфэс гушыІэхэмкІэ закыфигъэзагъ. ЗАГС-м сыдигъуи творческэ цыфхэр зэрэщылажъэхэрэр, ахэм яЮфшІэн осэшхо фэшІын зэрэфæер ащ къыхигъэщыгъ. Унагъохэм сабыибэ къарыхъухъэу, ны-тыхэр зэгурьІохэу, ялфыгъэхэм щысэ дахэ арагъэлъэгъузэ зэдэпсэунхэу министрэр къызэрэуагъыгъэхэм къафэлъэІуагъ.

Лентэ пльыжыр зызэ-паупкІ нэуж мы мафэм зэшхъэгъусэ хъугъэ ныбжыкІэхэу Ивахненко Константинэ Шуткова Иннэрэ апэрэхэу ЗАГС-м рагъэблагъэхі, зэгугагъэх, ахъцэ шІухъафтыни афашІыгъ.

Джащ фэдэу мы мэфэкІым тегъэ «зидышъэ» юбилей хэзыгъэунэфыкІыр зэшхъэгъусэхэм ыкІи ныбжыкІэ унагъоу апэрэ сабый къызыфэхъугъэхэм къызэрэуагъыгъэхэр афэгущІуагъэх, шІухъафтынхэри аратыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан тырихыгъэх.

ЕРМЭЛЫКЪЫМ ШЪУКЪЕТАГЪЭ- БЛАГЪЭ

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу ыкІи ихъакІэхэу лъытэныгъэ зыфэтшы-хэрэр!

Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ ыкІи сатыумкІэ и Министрствэ 2009-рэ ильэсым чъэпыогъум и 3-м къалэу Мыекъуапэ республикэ ермэлыкъ щызэхещэ, Адыгэ Республикэм и Мафэ ар фэгъэхъыгъэшт.

Ермэлыкъыр урамхэу Краснооктябрьскэм ыкІи Советскэм ащыкІошт.

Къэлэдэхэмрэ хъакІэхэмрэ гъомылэпхъэ ыкІи мыгъомылэпхъэ товар зэфэшъхæфыбэ ащ щашъфын альэкІышт.

Ермэлыкъым хэлэжъэнхэу рагъэблэгъагъэх промшленнэ ыкІи мэкъумэщ предприятиехэр, фермер хъызмэтшІапІэхэр, Адыгэ Республикэмрэ Шытхъэлэ районымрэ сатыумкІэ ыкІи общественнэ гъэшхъанымкІэ япредприятиехэр.

Ермэлыкъыр сыхъатыр 9.00-м къыщегъэжъагъэу сыхъатыр 14.00-м нэс кІошт.

ШЪУКЪЕБЛАГЪ ЕРМЭЛЫКЪЫМ!

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Ильэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриІэу Юф зэришІэрэм, мэххэм якъэухъумэн ышъхъэкІэ иІахъышхо зэрэхишІыхэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ къыфагъэшъошагъ **Сашура Иван Александр ыкЪОМ**, Адыгэ Республикэм мэххэмкІэ и ГъэІорышІапІэ иподразделениеу «Гъозэрыплъэ лесничествэр» зыфиІорэм и ХымыщкІэй отдел инспектор.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭР ильэс 18 зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ МЭФЭКІ ЮФТХЪАБЗЭХЭР

Ионыгъом и 29-м кышцегъэжыагъэу **чъэпыогъом и 15-м** нэс республикэм ыкІи Къыблэ федеральнэ шьолгырым хэхъэрэ субъектхэм ягъогухэм «Темыр Кавказым шыпсэурэ лъэпкхэм язэкъошныгъ» зыфиорэ **кушъхьэфэчъэ зэнэкъокъур** ащыклошт.

Чъэпыогъом и 1-м кышцегъэжыагъэу **и 3-м нэс шахматхэмкІэ** Адыгэ Республикэм икІэлэ-еджакІохэр зыхэлэжъэштхэ зэнэкъокъоу «Белая ладья» зыфиорэ **сыхъатыр 10-м** кышцегъэжыагъэу Мыекъопэ къэлэ паркым дэт **шахмат клубым** щыклошт.

Чъэпыогъом и 1-м кышцегъэжыагъэу **и 4-м нэс** баскетболымкІэ зэнэкъокъухэу кІэлэеджакІохэр зыхэлэжъэштхэ кІэлэцЫкІу спортивнэ **еджапІэу N 2-м** щыклоштых.

Чъэпыогъом и 1-м кышцегъэжыагъэу **и 5-м нэс** Адыгэкъалэ, Пэнэжыкыуас, Джэджэ, Красногвардейскэ, Мыекъопэ ыкІи Шэуджэн районхэм **сыхъатыр 16.00-м** ыкІи **18.00-м** документальнэ фильмэхэу «Радость, боль моя, Адыгея», «Моя Адыгея», художественнэ фильмэу «Сумерки надежд», научнэ-популярнэ фильмэу «Черкесия. Адыгэ Хабзэ» зыфиохэрэр ащыклоштых.

Чъэпыогъом и 1-м кышцегъэжыагъэу **и 30-м нэс** Адыгэ Республикэм зымылэгъухэрэмкІэ **ихэушъхьафыкІыгъэ библиотекэ сыхъатыр 14-м** «Наша Республика — гордость и честь» зыфиорэ зэхэхэр щыІэшт.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкэ музей чъэпыогъу мазэм **сыхъатыр 10.00-м** кышцегъэжыагъэу **и 11.00-м** нэс непэрэ декоративнэ прикладной искусствэм фэгъэхьыгъэ кызгъэлъэгъонхэр щыклоштых. Мазэм кыкІоцІ Адыгэ Республикэм ичІыплэ зэфшъхьафхэм къэралыгъо къэшыокІо ансамблэу «Налмэсым» концертхэр къащитыштых.

Чъэпыогъом и 2-м, сыхъатыр 14-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние **Адыгэ Республикэр ильэс 18 зэрэхъурэм** фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхэхэ щыклошт, ар концертышхокІэ аухышт.

Мы мэфэ дэдэм, **сыхъатыр 15-м Мыекъопэ къэлэ паркым** атлетикэ псынклэмкІэ кІэлэеджакІохэм язэнэкъокъухэр щыклоштых.

Чъэпыогъом и 2-м кышцегъэжыагъэу **и 5-м нэс** Мыекъопэ районымкІэ къушъхьэу **Чыгъушъхьэ** дэкІоестых.

Чъэпыогъом и 2-м кышцегъэжыагъэу **и 6-м нэс сыхъатыр 14-м** кышцегъэжыагъэу зымылэгъухэрэм **яресубликэ библиотекэ** литературнэ мэфэкІхэр щыклоштых.

Чъэпыогъом и 2-м кышцегъэжыагъэу **и 30-м нэс** Адыгэ Республикэм и **Лъэпкэ библиотекэ** республикэм кыкІугъэ гъогуым фэгъэхьыгъэ тхылъ кызгъэлъэгъонхэр щызэхашщитых.

Чъэпыогъом и 3-м сыхъатыр 9.00-м кышцегъэжыагъэу **и 14.00-м нэс** Мыекъуапэ иурамхэу Краснооктябрьскэмрэ Советскэмрэ **республикэ ермэлъкэ** ащыклошт. Мы мэфэ дэдэм **сыхъатыр 10.00 — 10.30-м нэс** урамэу Краснооктябрьскэм **парапланеристхэм** якъэгъэлъэгъонхэм

шъушъаплъын шъульэкІышт. Ащ нэмыкІэу **сыхъатыр 9.00-м** урамэу Краснооктябрьскэм «**Бжыххэм итынхэр**» ыІоу кызгъэлъэгъон щызэхашщит. **Сыхъатыр 9.00 — 12.00-м нэс** **автомодель спортымкІэ** шъхъэхыгъэ республикэ зэнэкъокъухэр кІэлэцЫкІу творчествэм иреспубликэ гупчэ щыклоштых. **Сыхъатыр 11.00-м** искусствэхэм яколледжэу Тхъабысымэ Умар ыцІэ зыхьырэм батутымкІэ щызэнэкъокъуштых. **Сыхъатыр 11.00-м** кыуырэу Гавердовскэм шыгъачъэ щыІэшт. **Сыхъатыр 13.00-м** кышцегъэжыагъэу **и 16.00-м нэс къэлэ паркым** судомодельнэ спортымкІэ шъхъэхыгъэ республикэ зэнэкъокъухэр щыклоштых.

Чъэпыогъом и 4-м, сыхъатыр 11.00-м Адыгэ республикэ **ипподромым** шыгъачъэхэр щызэхашщитых.

Сыхъатыр 11.00-м искусствэхэм яколледжэу **Тхъабысымэ Умар ыцІэ зыхьырэм** батутымкІэ щызэнэкъокъуштых. **Сыхъатыр 11.00-м** кышцегъэжыагъэу **и 21.00-м нэс** Адыгэ Республикэм итворческэ коллективхэм **Лениным** площадь концерт кышщитышт.

Чъэпыогъом и 5-м, сыхъатыр 10.00-м кышцегъэжыагъэу **и 18.00-м нэс** Лениным иплощадь лъэпкэ культурэм ыкІи этнографием яхьыллэгъэ кызгъэлъэгъоным шъушъаплъын шъульэкІышт. **Сыхъатыр 10.00-м** кышцегъэжыагъэу **и 10.30-м нэс къэлэ паркым** парапланеристхэр щызэнэкъокъуштых. Мы мэфэ дэдэм **сыхъатыр 10.00-м** кышцегъэжыагъэу **и 16.00-м нэс** Мыекъопэ къэлэ паркым шахматхэмкІэ зэнэкъокъухэр щыклоштых. **Сыхъатыр 10.00-м** кышцегъэжыагъэу **и 18.00-м нэс** Мыекъопэ **стадионым** футбол цыкІумкІэ щызэнэкъокъуштых. Мы охътэ дэдэм теннисымкІэ мы чІыплэм зэнэкъокъухэр щыклоштых.

Сыхъатыр 11.00-м кышцегъэжыагъэу **и 19.00-м нэс Лениным иплощадь** АР-м итворческэ коллективхэм концерт кышщитышт. **Сыхъатыр 11.00-м** кышцегъэжыагъэу **и 16.00-м нэс Мыекъопэ къэлэ паркым** ишъхъэхыгъэ эстрадэу «**Ракушка**» зыфиорэм Мыекъуапэ культурэмкІэ иунэхэм ятворческэ коллективхэм концерт кышщитышт.

Сыхъатыр 11.00-м кышцегъэжыагъэу **и 16.00-м нэс Мыекъопэ къэлэ паркым** ишъхъэхыгъэ эстрадэу «**Ракушка**» зыфиорэм духовой оркестрэхэм яконцерт шъушъаплъын шъульэкІышт.

Сыхъатыр 17.30-м кышцегъэжыагъэу **и 18.30-м нэс къэлэ паркым** идэхъагъу дэж щыт **шъхъэхыгъэ эстрадэу** мэфэкІ концерт щыклошт. **Сыхъатыр 19.00-м Лениным иплощадь** Урысые эстрадэу **и 17.30-м** кышцегъэжыагъэу **и 18.30-м нэс** Мыекъопэ къэлэ паркым ишъхъэхыгъэ эстрадэу «**Ракушка**» зыфиорэм духовой оркестрэхэм яконцерт шъушъаплъын шъульэкІышт.

Чъэпыогъом и 7-м сыхъатыр 11.00-м кышцегъэжыагъэу **и 16.00-м нэс** ОАО-у «Адыгеятурист» зыфиорэм сэкъатныгъэ зилэ кІэлэцЫкІухэм яресубликэ спартакиадэ щыклошт.

Чъэпыогъом и 5-м кышцегъэжыагъэу **и 9-м нэс** Адыгэ Республикэм и **Лъэпкэ театрэ «Нарт Саусэрыкыо итаурыхъ»** зыфиорэ театральнэ кызгъэлъэгъонхэр щыклошт.

цЫкІухэр яунэхэм арысхэу егъэджэгъэнхэмкІэ амалыкІэхэр къетых. Лъэпкэ проектэр гъэцкІэгъэным фэлэжъэрэ унашъо мы ильэсым ишышъхьэІу мазэ АР-м иминистрэхэм я Кабинетэ ыштагъ. Сэкъатныгъэ зилэ кІэлэцЫкІухэм яегъэджен пэІухъащт ахьщэри унашъом кышщыгъэнэфагъ. Ащ кызырэдильгытэрэмкІэ, федеральнэ бюджетым кыкІынышъ сомэ миллиони 9 республикэм кыІуІкІэшт. Ар сабый сэкъатхэм Іоф адэзышІэрэ кІэлэегъаджэхэм якъэгъэхьазырын, компьютернэ ыкІи нэмыкІ техникэм ищэфын апэІухъащт.

(Тикорр.).

Ветеранхэм язэІукІ

Республикэм иветеранхэм я Совет ишленум изэхэсыгъо непэ Мыекъуапэ щэкІо. Ащ кырагъэблэгъагъэх республикэм икъэлэ ыкІи ирайон организациехэм япашэхэр, активистхэр.

Зэхэсыгъом хэлажъэ Урысыем иветеранхэм я Совет итхъаматэу Дмитрий Карабановыр. Ар мы мафэхэм Хьакурынэхьаблэ щыІагъ, Шэуджэн районым иветеранхэм аІуІагъ.

Непэрэ зэІукІэм анахь игъэкІотыгъэу зыщытегушыІэштхэр Адыгэ Республикэм иветеранхэм яорганизациехэм Адыгеим щыпсэурэ лъэпкхэм азыфагу зэныбджэгъуныгъэрэ зэкъошныгъэрэ ильынымкІэ Іофэу ашІэрэм ыкІи ТекІоныгъэм ян 65-рз ильэс ехъуІэу а ІофшІэныр гъэлъэшыгъэн зэрэфаер ары.

Зэхэсыгъом доклад шъхьалэр кышщыІышт АР-м иветеранхэм я Совет итхъаматэу Генрих Барташук.

(Тикорр.).

Зэнэкъокъум шъукъыхэлажъ

КІэлэцЫкІухэу чІыплэ кьин щыІэныгъэм щыхэфагъэхэм ІэпыІэгъу ятыгъэнымкІэ, ящыІаІэ нахь къафэгъэлъэгъонхэмкІэ программэхэмрэ проектхэмрэ яресубликэ зэнэкъокъу 2009-рз ильэсым чъэпыогъом и 1-м аублэ, мэзитІум кыкІоцІ ар кІошт.

2009-рз ильэсым щэкІогъом и 20-м нэс материалхэр аштэштых, зэнэкъокъум икІэуухэр 2009-рз ильэсым тыгъэгъазэм и 10-м зэфыхьсыжышщитых.

Адыгэ Республикэм ІофшІэныр социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ зэнэкъокъур зыфызыхищэрэр кІэлэцЫкІухэу е кІэлэцЫкІухэр зырыс унагъохэу чІыплэ кьин итхэм якъыхэгъэщынкІэ, ахэм ІэпыІэгъу ятыгъэнымкІэ, джащ фэдэу чІыплэ зэжъоу зэрыфагъэхэм кышщыжыгъэнхэмкІэ нахь шІогъэ ин кызыыхьын зыІэкІышт программэхэр гъэунафэгъэнхэм пай.

Адыгэ Республикэм ІофшІэныр социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ инпресс-къулыкъу

Нэбгырэ пэпчъ ышІэн фае

Цыфым ипшъэрылхэм афэдэу ифитыныгъэхэри ышІэнхэ фае. АщкІэ ишІуагъэ къэкІошт сымаджэу Іэзэплэ учреждением еклІолагъэм фитыныгъэу иІэхэр итхагъэу «Юридическэ ІэпыІэгъу» ыІоу мы мафэхэм плакатэу кыдэкІыгъэм.

Ар шІокІ зымылэ медицинэ страхованимкІэ Адыгэ республикэ фондэм, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ ыкІи медицинэ страховоу унашъом итхагъ.

Плакатыр кызыІуехы Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэхэмкІэ иминистрэу Татьяна Голиковар зыІэкІэхъыгъэ унашъоу 2009-рз ильэсым мэкъуогъом и 29-м аштагъэм. Цыфхэм пкІэ хэмылэу медицинэ ІэпыІэгъу агъотынымкІэ амал яІэным, ащкІэ шІэгъэн фаехэм унашъор яхьыллэгъ. Сымаджэу Іэзэплэм еклІолагъэм дэу кыдэзекІуагъэхэмэ, пкІэ хэмылэу фэІо-фашІэу фагъэцкІэн фаехэм апае ахьщэ Іахыгъэмэ, хэбзэнчъэу ахьщэ кассэмкІэ рагъэтыгъэмэ ыкІи нэмыкІырэ фэІо-фашІэу къэралыгъо Программэм кыыхиубытэхэрэр ыпкІэ хэмылэу кыфамыгъэцкІагъэмэ, УФ-м и Министерствэ зыфагъэзэнэу унашъом кы-

щэІо. Ащ пыздагъэу уцугъоу уцугъоу тхъаусыхэ тхылъэу Москва кІуагъэр зэрэзэхъафыштыр унашъом итхагъ.

ЕІанэ пкІэ хэмылэу медицинэ ІэпыІэгъоу цыфхэм агъотын альэкІынуу къэралыгъо Программэм кыдылтытэрэр зэкІэ мыщ кышщыІотагъ. Зифитыныгъэхэр аукуагъэхэм зызыфагъэзэн фэе органхэри къепчтых. Ахэр: Іэзэплэ учреждением ипаш, страховой медицинэ организацием ыкІи псауныгъэр къэухъумэгъэным ыкІи социальнэ хэхъоныгъэхэм альыплъэрэ Федеральнэ къулыкъур. ГухэкІ нахь мышІэми, бэрэ кыхэкІы цыфхэм зызыфагъэзэщтыр амышІэу, зафэбгъэзэагъэкІи кыкІын щымыІэу альытэу. Арышъ, плакатым ишІуагъэ къаІомэ дэгъу. Ар Іэзэплэ учреждениехэм якоридорхэм апылэгъэшт.

Урысыем иминистрэ ышІыгъэ унашъом диштэу АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэу Натхъо Разыет мы ильэсым ибэдзэогъу мазэ унашъоу ыштагъэми цыфхэм нэІуасэ зыфашІын альэкІышт. Медицинэ фэІо-фашІэу ахьщэ зыфэцптын фаехэм мыщ зашчыбгъэгъозэн плъэкІышт.

Плакатыр кыдэзыгъэкІыгъэ органхэу ышщэкІэ зыІэ къесІуагъэхэм цыфхэм закыфагъазэ зифитыныгъэхэр аукуагъэхэр афытеонхэу, афэтхэнхэу.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Сабый сэкъатхэм апае

Сэкъатныгъэ зилэхэм яфитныгъэхэр къэухъумэгъэнхэмкІэ ООН-м и Конвенцие Урысыер 2008-рз ильэсым ионыгъо мазэ хэхъагъ. Ащ елыгытгъэу сэкъатхэр нахь чанэу общественнэ щыІаІэм кыххэгъэлэжыгъэнхэм къэралыгъом зыфигъэзагъ.

Непэ тиеспубликкІэ кІэлэеджэкІо миным ехъумэ яегъэджен шъхьафэу щызэхашщит фае. ИкІыгъэ ильэсым республикэм сэкъатныгъэ зилэ кІэлэцЫкІухэр зыщеджэхэрэ классихмэ Іоф шашІагъ, ахэм нэбгырэ 56-рз арысыгъ. КІэлэеджэкІо 840-рз коррекционнэ

класс 86-мэ ашеджагъ. ЗипсауныгъэкІэ мэфэ реным еджапІэм щыІэн зымылэгъышт кІэлэцЫкІуи 191-р унэм щырагъэджагъэх.

Мы ильэсым ащ фэдэ классхэр зилэ еджапІэхэм япчъагъэ кышщамыгъаІэу Іоф ашІэшт.

Къэралыгъом анахь мэхъанэ зэритыштыр зиамаІхэр адрэ кІэлэеджакІохэм афэмыдэхэм гъэсэныгъэ ягъэгъотыгъэныр ыкІи ахэм Іоф ашІэн альэкІынуу амал яІэныр ары.

Лъэпкэ проектэу «Гъэсэныгъ» зыфиорэм хэтэу 2009-рз ильэсым сэкъатныгъэ зилэ кІэлэ-

Угуклэ улъыцлэсын фае

Чыопсым тыналэ тетын зэрэфаем бэшлагъэ игугъу зашлырэр. Ау, гухэки нахь мышлэми, юфыр гушылэм шлокыштыгъэп. Мы аужырэ илээс-хэр ары нахь зыкыызашлэжыгъэр: тыкээзыуцухъэрэ дунаим уфэмы-сакъымэ, зэрищыклагъэм тетэу уналэ ащ темыгъэтымэ, бэ члэунэн плэаклыштыр. Чыопс байныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм ыкли ахэм ахэгъэ-хьогъэным апае псэушхъэхэмрэ псымрэ якъэухъумэнрэ ягъэфедэн-рэ афэгъээзэгъэшт гъэларышланлэ республикэм щызэхащэгъэ. Зигугъу къэтшыгъэ пшъэрылхэр гъэцэклагъэ зэрэхъухэрэм фэгъэхьыгъэу къылотэнэу редакцием зыфигъэзагъэ гъэларышланлэ ипащэ игуадзэу О.Н. Карчевскэм.

— Олег Николай ыкьор, Адыгеим чыопс гъэшлэгъон дэдэ ил: шюфхэм къащегъэжыгъэу чыгъэ лэпкэ зэфэшхьафхэр къызыцкылырэ мэхэм, альпийскэ гъэхъунэхэм, къушхъэхъу егъэшлэгъэ осыр зытелхэм анэсыжыгъэу...

— Шюфхэм автомаши-нэклэ уарыкынышъ а къушхъэлъэ чыплэхэм уанэсы-ным пстэумкли сыхъат 1,5 — 2 нахьыбэ ыхьыштгъэп. Енэ-гуягъэ Урысыем ишъолгыр-хэм ыкли лэклэб къэралхэм къарыкылырэ хъаклэхъу Ады-геим къаглохэрэм ащ паеклэ ар агу зыкылырхьырэр. Сэ хэгъэгум бэрэ къыщыскы-хъагъ, ау тэ тичыплэ дахэ-хэм афэдэ тыди къыщыслэ-гъугъэу къэсшлэжырэр. Псыуцуплэ рэхъатхэми теп-лэз гъэшлэгъон ял, тигуб-гъохэми узэрыгушхонэу бэ ащыплэжырэр. Гъэмэфэ жьоркъым тиммэ байхэм цыфым гулэтыплэ къыфа-хы. Сыдэуштэу тикъушхъэ-цаклэхэм, тлуаклэхэм бэрэ уинэплэжыгъэу къащымыгъэу-цун плэаклыштыр, псы къэб-зэ чыплэу псыкфэхьыплэ лъагэхэм къаутхьэрэми нэр плэпехы. Джащ фэдэу Къо-хъэплэ Кавказым икъушхъ-хъэхъу тыгъэм пэшлэтырэ осыр зытелхэм, анахь гъэ-мэфэ мэфэ фабэми лыжэ-хэмклэ укызыэхын плэа-кыштыхэм уаумэхы.

Типсыубытыплэхэми ма-клэу зылулэжырэ пцэжыы-лэпкэ зэфэшхьафыбэ ахэс. Тигубгъохэм бзыу лэпкэ зэфэшхьафхэр арыплэгъ-гъошт. Мэхэм ыкли къушхъ-хъэхэм: цызэхэр, мышгъэхэр, баджэхэр — зэклэ къэп-пчын плэаклына!

А пстэуми тицыфхэм ана-хьыбэмэ осэшоу афашы, тичыопс байныгъэхэр, ахэм ядэхэгъэ къагъэгъунэным, къытклэхъухъэхэрэм алыгъэ-лэсыжыным аналэ тыра-гъэты, экологием ыльэны-кьоклэ культурэ ин ахэлъ. Ау ташышхэр хъэклэ-къуаклэм фэдэу чыопсым дзеклох. Мыщ дэжыым нэмыкл гу-шылэ къысфэгъотыгъэп. Анахь чыплэ дахэхэм къа-клох, защагъэпсэфэу, загъат-хъэу алозэ къэгъагъэхэм, чыгъхэм зэрарышо арахы, машло ашыным пае къалэ-клэхъэрэ чыгыр раупкы. Ахэм ауж зэгорэм дэхэ дэ-дэу шытыгъэ чыплэр къэ-мышлэжыныу мэху: зэклэ зытестыкыгъэ, хэклижэ итэкъуплэ хъугъэ чыплэ гукодпылэ къэнэ, аужыпкъэм уеклолэным утешыныхъу охъу.

Псэушхъэхэми ащ нахьышлоп фы-щытыклэу афырылэр. Мэзыкьохэм, шы-хъэхэм рэхъатныгъэр яклас, ащ фэдэ чы-плэхэм ешхэ-ешъо-шохэр, бырсырхэр ащызышгыхэрэм псэушхъэхэми за-щадзые. Мыщ фэдэ зеклоклэ лэехэм гъу-нэ афэтымышлымэ, тичыопс дахэ илэ-сипшлэу зытелхэм шюф-нэклэ хъун ыльэкыштыр.

— Зэрэхъурэмклэ, чыопсыр къэухъу-мэгъэным имы-закъоу ащ джыри нахь хэ-хъоныгъэ егъэшлыгъэныр шъуигъэларышланлэ ипшгъ-рылэу цыт?

— Тэрэз дэд зыфапторэр. Федеральнэ законэу «Псэушхъ-хъэхэм яхьылагъэ» зыфилорэм тегъэпсыхъагъэу ыкли Урысые Федерацием псэушхъэхэмрэ псыхэмрэ къэухъумэгъэнхэм епхыгъэ полномочиэхъу къыт-фигъэзагъэхэм атетэу Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан 2008-рэ илээсым мэлъылфэгъум и 16-м ышлыгъэ указым диштэу тигъэларышланлэ зэхъагъэ хъугъэ. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ащ нэужым ыухъыгъэ гъэлары-шланлэ фэгъэхьыгъэ положе-ниер. Етланэ гъэпсыклэу илэ-штымрэ штатым хэтыштыхэм-рэ аухъыгъэх. Нэмыклэу къэ-плон хъумэ, стратегиер гъэнэ-фагъэ хъугъэ. Ащ нэужым пшъэрылхъу тилэхэм ягъэ-цэклэн ыуж тыхагъэ. Къэрал-лыгъэ граждан кулыкъум илэнатлэхъу нэкли хъугъэхэм алухъаштыхэмклэ зэнэкьокъу зэхэтцэгъагъ. Ащ клэухъу фэ-хъугъэм тетэу къэралыгъэ контракт 19 ашпэрэ гъэсэ-ныгъэ зилэ специалистхъу юф-шлэнымклэ опыт зилэхэм адэт-шыгъэ. Псэушхъэхэм якъэу-хъумэнклэ лъыплээн юфтыха-бзэхэр агъэцэклэнхъу ахэм фи-тыныгъэ ялэ хъугъэ.

Тиактив ащклэ маклэп юфэу хэтхэн тлэаклыштыр. Гушы-лэм пае, бзыухэмрэ псэушхъ-хъэхэмрэ 2008 — 2009-рэ илээсхэм зэрэшлэгъоштхэм фэгъэхьыгъэ юфтыхъбзэу зы-лэ зэшлотхыгъэ. Пцэжыеешэны-мклэ федеральнэ агентствэмрэ Адыгэ Республикэмрэ зэзэ-гыныгъэ зыдашыгъэ псэушхъ-хъэхэмрэ биологическэ псы къэклуаплэу тилэхэмрэ якъэу-хъумэн ыкли ягъэфедэн еп-хыгъэу. Ащ нэмыклэу Адыгэ Республикэм хэгъэгугъэу клонлэ юфхэмклэ и Министрствэ тигъусэу псэушхъэхэм якъэу-хъумэнклэ юфтыхабзэхъу зэды-

зэшлотхыштыхэм яплан зэхэд-гъэуцагъэ, мафэ къэс юфэу дгъэцэклэрэм телъытагъэу нэмыкл зэхэщэн юфшлэнэу зэшлотхыштыри итхъухагъэ.

Гъэларышланлэ имшат хэ-тыр зэрэмыбэм къыхэклэу пшъэрылхъу тилэхэр амал зэрилэклэ нахь псынклэу зэ-шлотхыштыр пае чыплэхэм куп-хэр ащызэхэтцагъэх район тлурытлу хъухъу: Джэджэ ыкли Красногвардейскэ, Кошхъэблэ ыкли Шэуджэн, Тэхъутэмыкьое ыкли Теуцожь районхэр. Аужы-рэ купым Адыгэкъали хагъэ-хъагъ. Чыплэмклэ анахь инэу цыт Мыекьопэ районым рес-публикэ гулчэм къыплэулы чыплэхэри къыхеубытэх. Рай-оным щызэлъашлэрэ цыфхъу Т.И. Гъубжыкьор, Хь. К. Блэнэгъапцлэр, Ч.Р. Хъасанэ-кьор, Н.М. Гончаровыр ыкли нэмыклэхъу пэшныгъэ, хьызмэт зехъанымклэ опыт зилэхэр а-отделениехэм пашэ афашы-гъэх. Джащ тетэу республикэм административнэу ыкли гео-графическэу илэжыэклулэхэр зэклэ къызылэтыгъытэх.

— Мы юфым ащ фэдизэу хэшлыкышхо физимылами къыгурылон ыльэклышты кад-рэу шъуилэхэмклэ ащ фэдиз чыгушхо къэбгъэгъунэныр псынклагъоу зэрэщымытыр.

— Тизакъоу юф тшлэнэу хъумэ, типшъэрылхъу дгъэцэклэ-шъуштыр. Шъэфэп ныла бра-коньерхэр джыри зэрэщылэхэр. Анахъэу етлани пцэжыеухэм клэнклэ зыщагъэтлылхъэрэ лъэхъаным къын амылэжыгъоу ахъщэ къызылэклэзгъахъэ зы-шлоигъохэр арых нахь чан хъу-хэрэр. Ахэм тишъыпкъэу та-пэуцужы. Специалистхэм об-щественностым, хэбзэухъу-мэкло органхэм ялыкылохэр ягъусэхъу цыфхэм нахь клуаплэ ашлэрэ чыплэхэр къакулхъэх. Шэклон юфымклэ, пцэжые-ешэнымклэ, чыопсым уфышты-тын зэрэфаемклэ ахэр гушылэ-гъу ашлэх, тичыплэ дахэхэр хэклитэкъуплэу пшы зэрэмы-

хъуштыр, хэклир зыдэпхьын фаехэр агурагъалох.

Ау лизын ямылэу, ищыклэгъэ тхылхэр алэклэмылхъэу уз-щышакло мыхъушт чыплэхэм лашэр алыгъэу къащызыклу-хъэхэрэм тызалуклэклэ, ахэм нахь пхъэшагъэ хэлъэу тэдэ-зекло. Мы илээсым изакъоу чыопсым икъэухъумэн фэгъэ-хьыгъэ хабзэу шылэр зэрау-къагъэм елытыгъэу протоко-ли 140-рэ зэхэдгъэуцагъэ, ахэмклэ унэшъуи 135-рэ тшыгъэ, сомэ мин 87-м ехъу тазырэу атетлхъагъ. Лэшиплэ къаытхыгъэ, капканитлу амы-гъэфедэжыныу тшыгъэ.

Шыпкъэ, ащ фэдэ чыплэ-шхор къэбгъэгъунэныр псын-клагъоп. Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъани, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинети тилофыгъохэм агъэгумэкых, мылкъум ыльэныкьоклэ ти-пшъэрылхъэр дгъэцэклэнхэм пае щыклагъэ тилэп. Гъэло-рышланлэ автомобиллэ ил. Амалэу шылэ хъурэм елы-тыгъэу ахэм япчъагъэ къы-хъыошт.

Наукэмрэ техникэмрэ альэ-ныкьоклэ гъэхъагъэу шылэ-хэри къызыфэтэгъэфедэх. ГИБДД-м иопыт тетэу мэзым, анахъу браконьерхэм яклуа-плэхэм аджэ, видеокамерэхэр хэтэгъэуцох, ащклэ транспортэу къызэрэклугъэхэри, гухэлъэу ялэхэри тэгъэуэфых. Чэщми ахэм талыплээн зэрэтлэ-кыштыр техникэ тлэклэлъ. А пстэуми шлогъэ гъэнэфагъэ къаты. Шыпкъэр плон хъумэ, хэбзэуконыгъэхъу чыопсым ыльэныкьоклэ ашлэхэрэм яп-чъагъэ хэшлыкылоу къыкли-чыгъ, ащ тегъэгъушло.

— Псэушхъэхэри, къэ-кыхэрэм афэдэу, къэухъу-мэгъэнхэ фае, ахэми уадэмы-лажэ хъуштыр.

— Ащ лэ хэлэп, псэушхъэ-лэхэм япчъагъэ сыдигъуи гъу-нэ лъафы. Гушылэм пае, 2008 — 2009-рэ илээсхэм аф-риканскэ емынэклэ заджэхэрэ узым ищынагъоу шылэ зэхъум, мэзыкыуи 160-рэ тыукыгъагъ, Урысые научнэ-ушэтэкло ин-ститутым псэушхъэхэр щау-плэаклулхэм пае заулэ алэклэд-гъэхъагъэ. Тинасыпклэ, а уз шынагъор къеутллагъэу зи къахагъэщыгъагъэп.

Тапэкли псэушхъэхэм япчъагъэ лъыплэжыгъэ ашлэшт. 2009 — 2010-рэ илээсхэм мэ-зыкыо 980-рэ, шыхыи 123-рэ фэдиз аукыштыр. Ахэм яшэ-клонхэм пае лицензиэхэри гъэларышланлэ алэклигъэ-хъащтых.

Шэклон юфымклэ къэра-лыгъэ хьызмэтшланлэу «Эло-та» зыфилорэм лизын ратыгъ мэзыкыо пшы пчъагъэ ылыгынымклэ.

— Ю хэлэп, республи-кэм шаклоу исыр маклэп. Ау пцэжыыиэхэр пстэу-ми анахьыбэ мэхъух. Сыд фэда мы лээныкьомклэ юфхэм азытет?

— Промышленнэ шыклэм тетэу е ау сыдми ежэ шлои-гъоныгъэ зилэхэр пцэжые-ешэнхэм епхыгъэ юфтыха-бзэхэр Адыгеим щызэшло-хыгъэнхэм пае гъэлары-шланлэ чыплэхэр щызэты-риутыгъэх. Муниципальнэ унитарнэ предприятиеу «Вол-на» зыфилорэмрэ пшъэ-рылхъу илэхэмклэ ащ яхы-шыр предприятиеу «Золотой берег» зыфилорэмрэ зэзэ-гыныгъэхэр адашыгъэх Краснодар псылыгыплэ пцэжые щешэнхэм ыльэны-кьоклэ.

Ау ежэ цыфхэр ашхъэ пае пцэжые зэрешэштхэм-клэ шапхъэхэр зэхъоклыгъэ хъугъэхэп.

Тигъэларышланлэ зызэхэ-щагъэм ыуж ащ фэдизэу бэ темышлагъэми, гъэхъэгъэ гъэнэфагъэхэри зэрилэхэр, къыныгъохэри зэрэшигъэзы-ехэрэр нэрылэжыгъэ. Тичыопс байныгъэхъу тиреспубликэ джыри нахь дахэ къэзы-шыхэрэр, Темыр Кавказым инэмыклэ чыплэхэм ыкли хэ-гъэгум зэрэпсаоу къахэзгъэ-щырэ чыплэхэр зэклэми тлэ зэклэдзагъэу къэтыухъумэн-хэ, къытклэхъухъэхэрэм ахэр зэралыдгъэлэсыштыхэм та-дэлэжээн фае. Илээсыбэ тешлагъэми, ташыщ пэпчэ къушхъэм дэклуаэмэ, мэ-зым хахъэмэ, типсыхъо чъэр-хэм япсыкьабзэ зыхулулэмэ, тыкээзыуцухъэрэ дунаим илэшлугъэрэ идэхэгъэрэ ренэу зэхышлэн ыльэкыным пае тфэлэаклыштыр зэклэми тэжъугъашл.

(Тикорр.).

«Зэрэмышлэм кы- хэлы пыйныгээр»

Страбон

Тиреспубликэ цыф лъэпкэ зэфэшхьафхэу шъэ лэпэ-цыпэ шэпсэу. Дэхэклаеу зэгурэлэх. Зэдэпсэх, зэрэцэх, зэдеджэх. Гушугагъори, кыниыхагъури зэдалэты. Ау кыыхэкы зегурымылохэуи, бзэу алулым, гъогоу кыакугъэм, ядунэе-еплъыкы, яшэн-хабзэхэм яхылаагъэу цыф лъэпкэ пэпчэ ежъ напэ ил, пкыи клэт. «Арэуцтэу зэрэщытыр тэрэ-зэп, зы тыхъун фае тыбзэкли, тишэнхэмкли, тизеклуаклэ-хэмкли» плоныр зэрэмыфедэр зэп, тлоп шылаклэм нафэ кызырришыгъэр. Заохэр шыла-гъэх, политикхэри, фило-софхэри, диным пылххэри бэшагъэу фэбанэх зы теплэ илэу дунаим тет цыфхэр аплунхэу, агъэсэнхэу. Ау кыа-дэхъурэп. Цыф лъэпкхэр зэфэшхьафхэу гушылэхэу, ядин-хэри, яшэнхэри зтекыхэу зэрэщытым дунаир кыегъэбаи нахь, кыыгъэтхьамыклэрэп. Мэхъанэшхо зилэр — зегуры-лохэмэ ары. Иофэу кыэтэджи-хэрэр чыгоу шъхьадж ылы-гым, динэу зэрылажэрэм, шылаклэ-псэуиклэм шып-кыагъэ хэлэу зэрэщытекло-хэрэм, заорэ пыджэрэ ахэ-мылэу зэрэзыхафхэрэм яп-хыгъэх.

Ау бэрэ кыыхэкы зегуры-мылохэу, зэзаохэу, лъыр агъа-чъэу. Иэшэ шынагъоу цы-фым ышылгъэхэр ыгъэфедэ-зэ, илэс минитф-минихэу блэжыгъэмэ кыаклол зэо мин 15-м ехъу шылаагъ. Ахэм цыф миллион пчъагъэ ахэклодагъ. Миллиард пчъагъэ зытефэрэ мылкъу ахалхьагъ. Боу мы чыгур дахэу дгъэпсыныгы, боу яшлугъоу цыфхэр шы-лэныгъэхэи а заохэр шымыла-гъэхэмэ.

Бэмышлэу систудентмэ ащыщ сеупчыгъ:

— Грекхэр ошлэха, плъэ-гъугъэха?

— Грецием сышылаагъэп, мыщ грекхэр сыдым кыы-хынха, сшлэхэрэп... Сэшлэ Македонскэм илэхъан зэа-кдохэу зэрэщытыгъэхэр...

Студентым изакъоп арэу-штэу зылохэрэр. Тэ тиреспу-бликэ изакъоп, дунаим шып-сэурэ цыф лъэпкхэр благъэу зэрэшлэхэрэп. Ащ кыыхэкы зэпыи хьунхэр, зэфэгубжын-хэр, заохэр ашлынхэр...

Грекхэр Адыгэ Респуб-ликэм нэбгырэ миниц фэдиз непэ шэпсэу. Нахыбэр кы-тырэу Гавердовскэм дэс. Грек бэклае Бжэдыгъухьаб-ли шэпсэу. Тылэ кыкылыгъэ ахэр? Сыдэуцтэу Афиныр, Спартэ, Милос, Крит, Атти-кэр, пшысэхэм якъэралэу Платон, Аристотель, Еврипид, Софокл, Перикл кызышы-хьугъэу зышыпсэуыгъэхэр, хы фабэхэр, зыфэдэ гъотыгъо-е хыгъэхъунэхэр кыабгын-жыбгъэр зышышыуеу, мы-жъор зилэжъэплэ Анатолий-скэ хыгъэхъунэныком, Понт икыушхьэ зандэхэу уашъом дэплыхьэхэрэм адэжэ клонхэу хьугъа? Егланэ, ащ кыкылы-хымэ, псымэ аклыб кыабгын-ни, тыхэкэу кысыгъэха? Сыд пае ятхэхэу Олимп кыу-шхьэм Зевсышхор зипащэу тесыгъэхэр кыафэгубжыгъэ-

ха? Дельф ицэпунэжхэр, ора-кулхэр сыда куоу зыклэмы-плъагъэхэр? Зэрэдунаеу грек-хэр, зэгорэм цлэрылоу шытыгъэ цыф лъэпкыер, тхаклэр кыы-хэзыхыгъэхэр, гъэхъэгъэ инхэр архитектурэм, философием, геометрием ащызышыгъэхэр,

А. Спировыр, Н. Цуукыр, С. Чакаловыр. Трабзон, 2009-рз иль.

православнэ диным лъапсэ фэзышыгъэхэр итэкъухагъэхэ зыклэхъугъэхэр?

Непэ понтийскэ грекхэр Адыгэ Республикэм шыпсэухэрэм

хыырэ унагъохэр мыщ дэсых, дэххэм зэряджэщытыгъэхэри, джы зэряджэхэрэри зэфэшх-хьафых: ежъ грекхэм апэрацлэу ялаагъэр ыкли тыдэ клуагъэхэмэ, сьд фэдэрэ чыплэ хылыгъэ ифагъэхэмэ амыгъэклодыгъэр «грекхэр» ары.

Хэт ушыща плэу уяупчымы, Украинэм шэпсэуми, Осетием е Ставрополь шыплэми, тэ тигрекхэмэ зы джэуап кыуа-тыщтыр — «грек», «тыгрек

АДЫГЭ ГРЕКХЭР —

кафаревус зыфалорэ грекыбзэу Гомер илхыужхэу «Илиа-дэ», «Одиссей» ахэтхэр зэрэ-гушылэщытыгъэхэр ашлэжырэп. Зэрэгушылэхэрэр тыркубз. Япылхэу ячлыгъухэр атэзыхыгъэ цыф лъэпкыер, тхаклэр кыы-хэзыхыгъэхэр, гъэхъэгъэ инхэр архитектурэм, философием, геометрием ащызышыгъэхэр,

Грекхэр тиреспубликэ исхэм анахыбэр я 30 — 40-рз ильэс-хэм я 20-рз лэшлэгъум мыщ кыакуагъэх. Нахь пасэу ти-хэку кыфагъэхэр Бжэдыгъу-хьабл зыдэсыгъэхэр. Ахэр ары кыуаджэр зыгъэпсыгъэхэр (1871-рз ильэс), Нэшукъуае, Пэнэжыкыуае, Пшыкыуыхьаб-лэ, Нэчэрэзые, Едэпсыкыуае кыарыкыгъэ унагъохэр ары-гъэхэу кыалотэжы. Ары Бжэ-дыгъухьабл алуи чылэм зы-кледжагъэхэр. Къуаджэм апэу дэсыгъэхэр байхэу, пачыхьэм кыулыкъу фэзышлэгъэ офицер-хэу, адыгэхэу Ахэджагокыо Тальустэн, Аслыаныкыо Бо-рэкъу, Бэрэджхэр, Бэшыкыо-хэр, грекхэу Серафимэхэм яунэ-гъошху, Дэфтэрхэр, ермэл (чер-кес-гай) лъэпкхэу Хачатуров-хэр, Асподурьян, урысхэу Се-лезнев унагъор, Толстовхэр.

Къуаджэр кыоджэ гъэшлэ-гъоныгъ. Цыфэу дэхэр зымы римыгъэзыгъэхэу, зэдаштагъэу адыгабзэм рыгушылэщытыгъэх, адыгэ хабзэм рылсэуштыгъэх, кушгъахпэхэр, джэгухэр зэфэ-дэу ашлыщтыгъэх.

Гавердовскэр зыдэщыс чы-плэм апэу кыэтлысыгъэ унэгъо-тегъэпсыхьагъэм ыцлэклэ грек-хэр кыутырым еджагъэхэу кыауатэ. Джы кызынэсыгъэм Гавердовскэ лъэкъуацлэр зы-

тэ». «Лъапсэу тилэри Грециер, Афинхэр зигупчэр ары. Шлу тэлэгъух мифхэр, Парнас кыушхьэр, Олимпийскэ джэ-гуклэхэр. Зевс, Посейдон, Гер-мес тарэгущо. Прометей Са-усырыкыо фэдэу тэ тил».

Ау урымкли ахэр эджэжыкы. Ашлэпэрэп гушылэр кызыхэ-кыгъэр. Грек цыф гъэсэгъэ зырызмэ (И.Х. Илиади), урыс цыф гъэсэгъэу грекхэм якъу-гъэ-шлагъэхэр зыгъоигъэмэ (В.В. Богачев) кызырало-рэм-клэ, ар тырку гушылоу «Кы-рым» (урым) епхыгъэу ары. Ащ фэшхьафэуи адыгэ грек-мэ ахыи понтийскацлэр («тэ Понтий тыщыщ, тэ тиродинэр Понт»). Илэс минитлэм ехъоу я 14 — 13-рз, ыужклэ я 8 — 6-рз лэшлэгъухэм тэ тирэ-ыпэклэ узэклэбэжымэ ахэр Азиэ Цыклым, Аттикэм кыарыкылыи яшылаклэ нахь дэгъу хъунэу ашлэшлэ, джы Тыркуер зышыпсэурэ чыплэм, Понти зыцлэ кыушхьэхэм, хы Шлуцлэм (ежымэ Понтэвксин-ский ралоштыгъэ), къуаджэхэр ашашылаагъэх. Ащ кыыхэклэу «понт» (бзылфыгъэмэ), «понтиси» (хыулыфыгъэмэ) зэрало-жыу зэхэпхыщт. Понтийцэхэр Понт кыушхьэхэм ащыпсэуштыгъэ-хэр ары. Грек клэлэцлыклоу я 6-рз классым шеджэрэ Варелиди Арсен зэхилхьэгъэ орэд цыклым мырэушгъэу шетхы.

«...Хэт тыщыща?

Тэ тыгрек!

Сяти сяти «Понт» шы-щыгъэх

«Палки» бэрэ шыпсэугъэх, «Урым» алошгъы зэджэ-жыкы,

Византиери алъ хэлъ Тыркухэр «юнан» алошгъ кыаджэх...

Гъэшлэгъоны, гъэшлэгъоны. Тхьамыклаагъуи Иофым хэлъ,

Зэхэсфыным сэ сытыл, Сэ сыхэта? Адыгеим сэ сыщыщ,

Адыгабзэр зэсэгъашлэ.

Урысыбзэр шлуцэу сэшлэ.

Шлу сэлэгъэу зыгъэлы-тэр,

Шлу сэлэгъэу шыпсыр,

Пастэр.

Ау сыгрек сэ. Гум ар илъ,

Сыпсэ хэлъ сэ Грецие чы-жыэр,

Аристотель сэ сикъош,

Платон инхэр сэ сянэш...

Дунаим цыф лъэпкэ итэ-кыухагъэу тетыр зэп, тлоп. Адыгэхэри, ермэлхэри, арабхэ-ри, джуртхэри. Ахэм зэу ащы-щых грекхэр.

Гъогу кыин, гъогу хылыгъэ кыакугъэ ахэм. Джырэблагъэ

Мамырныгъэм и Лигэ зэхыщи Тыркуем клогъэгъэ экспедици-ем ар джыри зэ кыушыхьа-тыгъ.

Я 8 — 6-рз лэшлэгъухэм (тиэрэ кыимыхъэзэ) ахэр ячылплэмэ (джы Грецие кыэ-ралыгъор зышыпсэурэм) ары-кылыи, хыгъэхъунэныкыохэр, хыгъэхъунэ мин фэдиз — Кипр, Крит, Наксос, нэмыклэхэри аш-тагъэх. Ау хым есагъэхэу, сатыушыным пылэ грекхэр ыпэклэ лыкыуатэхэзэ, Анато-лийскэ хыгъэхъунэныком, Те-мыр Кавказым анэсыгъэх. Урымхэм ацлэ епхыгъэ Диаску-

Сынэгу клэтых Кавказ заор, кыухьэмэ арысэу яхэку, яунэ-хэр, ячлыгу кыабгынагъэу хы-кыбым клохэрэр. Хэта ахэм кыажэрэр, кыапэгъоклыщтыр? Ошха, оса, гъабла, уза? Ашлэ-рэрэ. Трапезунд дэс атташэм Петербург пачыхьэм фитхы-щтыгъэ: «Черкес лъэпкхэу Кавказым кыкылыи Тыркуем кыэсыгъэмэ яшылаклэ гур-егъэузы. Нахыбэр нэпкыым тес. Мафэ кыэс бэ ллэрэр. Бэмэ агъэзжыкы ашлэиу, ау ащ фэдэ амал ялэп. Тыркухэр жыалымэу апэгъоклых... Клуачлэ зилэу, псауныгъэ зилэ хыулыфыгъэхэр осмэнхэм дзэм хагъахъэх, заом ащэх. Бзылфыгъэ дахэхэр ащэфых, байхэм ягаремхэм ащэх...»

Хы Шлуцлэм инэпкхьэм, Понт мыжъо кыушхьэ шлэ-нэмэ непэ фэдэу тыгъэ стырыр ашхьащытыгъ... Сэлэгъэу пшъэшъэжыер. Шарлотта-Айцэт. Шапсыгъэ пшъашъэу дипломатым ышэфи Париж ыужыклэ «зыштагъэр», Фран-цием шызэлылаагъэр... Лъа-пцлэ. Ылэжыо цыкыуагъэр шлуцлэ, шлоих, мыжъом ыулаагъэхэу лъыр кыарэчбы...

Тырку офицерхэм губжы-гъашъо атет. Фыжыбзэу фэ-

риадэ (джырэ Сыхъум), Цлэмэз, Анапэ, Танаис (джырэ Ростов пэмычыжыу шысыгъэ кыуа-джэр), Кыырым шашылыгъэ Фанагориер, Судан, Пантика-пей, нэмыклэхэри. Трапезунд (джырэ Трабзон), Синоп, нэмыклэхэми грекхэу Адыгэ Республикэм непэ шыпсэухэ-рэм ятэжъ-янэжъ чыжъэхэм алъапсэу нэсы. Адыгэхэмрэ (лъэпкыер кызытекыгъэ фа-тейхэр, орреххэр, зиххэр, меотклэ заджэщытыгъэхэр) урымхэмрэ (грекхэмрэ) хы-шъэм игъогу мыпсынклэхэм бэрэ ащызлуклаагъэх. Трапе-зундскэ империем, Боспорскэ пшыплэм, Византием кыары-кыуагъэмэ ахэр мызэу-мытлоу ахэлэжыагъэх.

Тхьамыклаагъом, зэон Иофхэм кыахэклэу зэутэклыхэуи кыы-хэлыгъ. Ау нахыбэмклэ грек-хэмрэ адыгэ лъэпкхэмрэ ма-мырныгъэ хабзэм игъогу теты-хэу кыахыи. Адыгэ лъэпкыым грекхэм алуигъаклэщтыгъэ ко-цыр, шъоур, пцэжые гугъэр, шъом, цым ахэшлыкыгъэхэр, шыгынынхэр, лашэхэр. Кыыхэ-кылыгъ грекхэмрэ адыгэ лъэпк-хэмрэ зы дин итхэу, зэготхэу, зэкъотхэу пыйхэм зэдыбэны-хэуи, Трабзон (империем), Ви-зантием, Боспор ягъэпсын, язэ-хэщэн зэгъусэхэу Иоф шашлэу...

Шъачэ тикли сыхьати 5-клэ Трабзон тынэсыгъ. Хыр Иса-гъэ. Хыор жъгъэхэм тыгъэ хыажур ащэджэу. Гупшысэм цыфхэр злыуобытыгъэхэу зи амылоу шысыгъэх. Сэри сэгуп-шысэ. Мары мы псы куу шлуцлэм ильэси 150 — 200 фэ-дизклэ узэклэбэжымэ кыухъэ шъэ пчъагъэ тетыгъ. Я 18 — 19-рз лэшлэгъухэр непэ фэмы-дэу шлоркыгъэх, жъалымы-гъэх. Непи бэ Иоф зэхэмы-фыгъэу цыфлэпкыым илэр, машлом ыштэгъэ чыплэу, лъыпсыр, нэпсыр зыщычэхэ-рэр. Ау адрэ лэшлэгъухэр хылыгъэ дэдагъэх.

пагъэх. Пкыышлэх, ужырых. Сыхьатныкыоклэ Трабзон ипчэ-гу тынэсыгъ. Урамхэр псыгъох, тучанхэр зыхэр пчъэлупэм, лъэс гъогуым шызэпэлусых. Зы кыэмынэу тугынашъох, шай ешъох, инэу мэгущылэх. Шчы-шъо кыакурэп. Зы бзылфыгъэ урамым тетэп.

Сыхьатыр хы хъугъэ, ау мыжъо гъогухэр, унэ дэпкы-хэр мэстых — фэбэшху. «Ата-тюрк» зыцлэ хыаклэщым ти-хьагъ. Зэгорэм дунаир зыгъэ-сысыгъэ тыркуу Лениным ышлэщыгъэм исурэт дэпкыым шылаагъ. Ынэплэ пшыгъэмэ ынэ нашхъохэр нэшхъэу кыачлэплых. Гъусэу силэ Спи-ров Аристотель, Адыгэ Рес-публикэм шыпсэурэ грекмэ яобшествэ итхьаматэ, тырку-бзэр дэгъоу ешлэ. Ары, а бзэр ары, адыгэ тыркумэ, зклэ Понт кыикли дунаим итэкъухагъэу шыпсэурэмэ, непэ бзэу алу-лыр. Грецием кыэралыгъуаб-зэу шызеклорэр мыхэм ашлэрэп. Шыпсэунэу, шылэ-жъэнэу клохэрэр курсхэм аще-джэх, абзэ зэрагъашлэ. Грекмэ грекыбзэ зэрагъашлэ! Тхьамы-клаагъоу цыф лъэпкэ лушым, Аристотель, Геродот, Сократ кызыхэкыгъэхэм, ыбзэ шло-клодыгъ. Тыркумэ бзэр атыра-хыгъ.

— Диныр, христиан диныр, православие кытфэнагъ, — ало грекхэм. Ащ рэгущох. Ялэпкэ зы хыужыныу, зиу-гоижыныу гугъаплэ ащ кыа-реты. Мэгугъэх грекхэр Пар-нас ешэсыжынынхэу, Олимп дэклэежынынхэу.

...Пчыхъэ урамыр чыплэ-тагъ. Азнаджэр кыэджэ. Мэ-щытыбэ кыалэу нэбгырэ мин 900 зышыпсэурэм дэт. Дэсым инахыбэр тырку е ис-лъам диным лыгъэклэ рагъэ-хыгъэ грекых. Ахэм юнан алозэ тыркухэр аджэх. «Тэ тимые-хэр» ылуи, тырку клэлэегаджэу нэлуасэ кысыфашыгъэм «юна-

ныр» кызырэдзэкыгъ. Ер-мэлхэр Трабзон шэпсэх, ау маклэх. Ахэри быслымэных. Адыгэр мэклэ дэд. Греку Спировыр кызырэдзэ сызидэгущылагъэмэ ало:

— Тыркум исхэр зэкIэри, курдмэ афэшхьафэу, тыркух, тырку лъэкъуацIэхэри ялэх. Адыгэу исыр бэкIай. Чылэхэр ялэх. Аужырэ ильэсхэм хасэхэр зэхашагъэх, абзэ реджэнхэу, рыгушылэнхэу культурэ гупчэхэр ялэ хьугъэх. Адыгэ бэкIае дзэм генералэу хэт. Кемал Ата-юрк готыгъэ адыгэ дзэкIолIмэ ясаугъэтхэр Тыркуем ичIыплэ зэфэшхьафмэ ащыплэгъуштых. Непэрэ Тыркуем ипарламент, иминистрэхэм ахэр ахэтых. Къэлэ зырызмэ пашэ афэхьугъэх. Ау кыинэу Трабзон, Синоп янэпкхэм ашальгъугъэр хышхьэм кыыхэнагъ...

Трабзони, илэгъо-благъохэми понтийскэ грекхэм — урымхэм къакIэныжыгъэу, «мыр яунагъ, мыр ягъогугъ» плонэу зи ахэплэгъорэп. Къалэр къушхьэм тес, телевышкхэм, мэщыт минарет псыгъохэм апэхэр лъагъу ошъогум егъэкъугъэх. Чылыс зырызмэ къакIэныжыгъэ ужхэм чыжъэу къушхьэ тIуакIэмэ

рэмкIэ, монастырышхо грекмэ ащ ышхьашыгу дэдэ нэмысхэу мыжъор чIатIыкIи шашыгъ. Я 4-рэ лIэшIэгъум псэолъэ гъэшIэгъоным рагъажы, ильэс 700-рэ ашыгъ. Монастырым лъэсэу удэкIоен фае.

Грек монаххэм ашыгъэ монастырэу Сумела ышIэ зыхьырым Н. ЦуукIымрэ А. ХьорэлIымрэ шылэх.

Къушхьэ зандэм шхьэр ыгъэуназэу идэпкэ хэгъэпкIагъ. ИгъэпсыкIэ, идэпкыххэу Марие исурэт зытетхэу кэнагъэхэм къагъэлъагъо грек псэолъэшIхэм, сурэтышIхэм,

ЗэрэхьурэмкIэ, Трабзонскэ империем, етIанэ Византием мы чIыплэхэр зештэхэм, сельджукхэр губгъом кыкIыхи кэралыгъошхохэр загъэстыхэм, лъэпкэ зэфэшхьафэу мыщ исыгъэмэ ащыщэу курдхэр

кынагъэх. Ахэм зыщыщыр агъэбылгырэп. Ежъ курдэу гушылэгъу тызыфэхьугъэмэ аlorэр зы. Тыркумэ аlorэр фэшхьаф. Курдхэм автономие ялэнэу фаех. КызыралорэмкIэ, курдэу Тыркуем исыр (еплэ справочникэу «Страны мира», современный справочник, М., 2003, 261 — 268 н.) цыфэу зэрэкъэралэу исым ипроцент 17, тыркухэр процент 80, псэумкIи исыр нэбгырэ миллион 66-рэ мин 320-рэ (2001-рэ ильэс). Ау ежъ курдмэ ало ялэпкэу Тыркуем исымэ япчъагъэ процент 40-м ехьугъэу. Адыгэ пчъагъэу мы кэралым шыпсэурэри кэшIэгъуае. Бэмэ абзэ ашIэжырэп. ЕтIанэ ильэс хылыгъэху ассимиляцием иполитикэ жъалымэу кэралыгъом зэрехьагъэхэм зыщаухъумэным пае тыркукIэ затхыгъ, тырку лъэкъуацIэхэр ашышъ, тыркумэ ядзэ хэхагъэх, IэнэтIэ дэхэкIаехэри пра-

язытет, ягушпысакIэ, ящыIэкIэ-псэукIэ, яхабзэхэр нахь куоу кыбгурагъэIонымкIэ нафэ кытфишыгъэр. Къинышхо зылыгъэу дунаим тет народыр цIыгышIоу, хьалэлэу, хьакIэхэр якIасэу, зыхахэхэрэм гурылохэу, ягушылэ шыпкэу кэнагъ.

Сигъусэмэ къясIуи джыри урамым сытехьагъ. Хым ымэ къэу. Пчыхьэр псынIкIэу къалэм кышхьарэхэ. Мэщытхэм ахышам нэмазым зыфагъэзагъэу быслымэнхэм къаджэх. Тетхагъ тыркубзэкIэ хьакIэц шхьагъым: «Тхьэр зыщыгъупшагъэм насып илэп».

Цыфхэр куп-купэу, зырызэу Iушъашхэхэзэ, шыгъынхэр алыгъэу нэмазым екIух. Бзылфыгъэ ахэтэп. Бзылфыгъэхэр унэрысых, хьызмэтышIэх, кIалэхэр апIух. Шы-тфы, блы сабыеу нахьыбэм ялэр. Лыхэр пщых, шхьхэгъусэ тIурытIу, цырыш зилэхэм уалокIэ.

Къухьэм тыкызетIысхьажым кызыгофэгъэ тыркум адыгэбзэ тIэкIу ешIэ, урысыбзэри дэхэкIаеу ешIэ. Юсыф Шъачэ макIо. Ащ тучанышхо шъом хэшIыкIыгъэхэр щыщэу щыриI. Анталием щыш. Унэгъошхо щыриI — шъузитIурэ кIэлибгъурэ. Шъачэ урыс шъуз щыриI. Ащи сабынтIу фыриI.

— Сэ сыхульфыгъ. Сызэрфаеу сэлсэу, — еIо. — ПфэIыгышIтмэ, шхьхэгъусэу плы уилэн уфит. Тфы, хы зилэхэри шылэх...

Тхьамафэм сызыхэтыгъэ дунаим сыгукIэ згъэзжыгъэ.

...Тучаныпчъэмэ аIус тырку щаклохэм сэлам ясхымэ саблэкIызэ, къэлэ гъунэм сынэсыгъ. Къушхьэм тет чыг цыкIухэм чэщэу кэблагъэрэм зыфагъэхьазырыгъэу Iасэу щытых. Остыгъэхэр зырызэу, пшIырыпшIэу «Къушхьэу «Трабзон» ылоу зытетхагъэм кышыхэнэфыкIых. Чыг чIэгъ горэм щыгъын шлуцIэхэр, фес пIор щыгыхэу зыгорэм

СIэ шъабэу, ымыгъэсысэу кьеубыты, сынэгъу гуфаллэу кыкIэлплэ.

— Юнан? — еIо. — Угрекэ? Эллин? Урым?..

— Сьадыг, Урысыем сыкьекIы. Адыг, черкес, Мыекъуапэ, — сэлэ. Зыгорэуштэу сыгурыломэ сшIонгъу, кэбар горэ кыкIэрысыхнэу сыфай. — Шорэр шIагъу, — еIо. — Сэри сьадыг. Тырку адыг. Кэбэртаех тятэжхэр. Нахьыбэр нэмыкI чIыплэмэ ашэпсэх. Сэ мыщ спхьоу тырку шхьхэгъусэ зилэм дэжъ сыкьэкIуагъ...

IаплI кысыщэкIыгъ. Ынэпсыхэр кэкIуагъэх. Платыку фыжыыр кырихи ынэмэ акIэлэкIыхьагъ.

— ГъэшIэгъоны. Пщысэжым фэд... Адыгэу мыщ дэсыр мэкIэ дэд. КъэтIыс...

Нэмазлыкыыр тIуми тфичьугъ. Стэмашхьэ ылэ кытырильхьагъ.

— ГъэшIэгъон дэд! Цыф ышIошъ хьунэп... Сэ ильэс пчъагъэ хьугъэу ахышам нэмазыр мы чIыплэм шэсшIы. Тыгъэр кьомыхьапэзэ уплэзмэ, ошъогур ошIумэ, къабзэм, тыхъу, Кавказыр сэлэгъу кысшIошIы. Тхьэм селтэлу ащ исхэр псэунхэу. Сэри, сэри...

Юсыфбэч (ары цIэу илэр, Шъаомэ ашыш, тырку лъэкъуацIэу ыхьырэр Сэгъэлай, апэу Сулейман аIоти атхыщтыгъ) ыгу кызызэхьагъ. Сэри джаш сыфэд.

— Сэри зэгорэм жэкужым сыкьэкIонэу Тхьэм селтэлу. «Къеблагъ» сIонти, амал силэп ори уилэп. Сэ муары самолетыр кэсыгъах. Сежъагъ Германием. Ащи спхьу шыI. Ар курдым ишбэу. Сигъусэхэр аэропортым кышпысэжэх.

Аэропортыр чыжъагъэп. Хылушъо дэдэм Iутыгъ. Ыпхьу Чэби, имэхульэ Абдулахь гумэкIыху лIыжым кьезыгъэх. Сыхьатныкыуи тешIагъэп Гамбург кIорэ самолетым зилэти, КъохапIэмкIэ игъогу техьагъ. Лы гъэшIэгъонэу сапэ кыфагъэри, ыпхьуи, имахьулыи ащ исыгъэх...

Чэщым дэу сычъыагъ. Грекхэм якъэбарэу мыщ шызэхэсхыгъэхэр, адыгэлIыр, Юсыфбэч, тыркухэр, курдхэр, армянхэу зыщыIэныгъэ грекхэм япхыгъэ хьугъэхэр. Политикэр, заохэр... Сшхьэ щызэблэкIырэр багъэ. Сыда мы дунаеу цыфым ищыIэныгъэ зыщыкIэко дэдэр зыкIэмыгупсэфырэр, сыда Iэшугъэр, гушъэбагъэр, зым игъунэгъу фигъэгъуныр зыкIышымакIэхэр? О, цыф, къэуцу! Гупшысы! Уилэм езэгъ! Рыгушху. Шыкур! Лажэ, шхэжъ. Птыгъэр, дахэу пIуагъэр кээнэжышIт, бгъэбылгыгъэр, кэптыгъугъэр пшIокIодышIт... Сыхэчъыагъ.

Тырку сыхьатышхор блым кытеуагъ. Аристотель Спировым зиупсыгъаху хьазырэу щысыгъ. «Жъогъуитф» зыцIэ тырку къухьэм псынIкIэу тыкьэсыжыгъ. Тапэклэ шыIэр — Родинэр, тиреспублик, Мыекъуапэ, зыфэдэ кэмыхьугъэ тичIыгу, тимэзхэр, ти Дунай!

ЦУУКИ Налбий.

Мыекъуапэ — Трабзон — Мыекъуапэ.

УРЫМХЭР

уащыIокIэ. Ахэм апылэ шыIэп. Ошхым, осым, жьыбгъэм мэкIэ-макIэзэ ахэр ашых. Хэт ышIэра ахэм гъашIэу ялэр. Ау блэкIыгъэм итамыгъэхэр адыгэ грекми, нэмыкI «эллинхэу» Понти икъушхьэмэ ахэсыгъэхэм ауж кырыкIуагъэми ащыгъупшэрэп. АгъэлъапIэх, шхьхэцэ афашIы.

Сэ сызыщыIэгъэ мафэхэр Пенагея Сумела (Иисус Христос янэу Мария грекхэр джарэуштэу еджэх) кызыщыгъэр хагъэунэфыкIэу тефагъ. Нэбгырэ минипшI-пшIыкIутфы фэдиз кэралыгъо псэуми кьарыкIыхи, ильэс кьэс хагъэунэфыкIырэ мэфэкIым къекIоллагъ. Украинэм, Канадэ, Италием, Грецием кьарыкIыгъэ понтийскэ грекхэм самолетхэр къаубытыгъэх. МэфэкIыр агъэлъапIэ. Православнэ диным ипкьэу ашыш. Ау ащ изакъоп — грекхэу Тыркуем хьэм фэдэу рафыгъэхэр ячIыгушъыцIэнхэмкIэ ар ушхьагъу дэгъу. ТыдэкIэ укIуагъэми тыркумэ агу рыхьырэп грекхэр кызырэкIуагъэхэр. Губжыгъэу адэгущыIэх, хьакIэхэм аIапэ аубытырэп. Тхьэм елъялунхэу христиан диным ипашэхэу кьэкIуагъэхэм полицием афидагъэп. Ары пакIошъ, ащыгъхэр зэблахунхэу унашъо афашIыгъ, къашхэр апшъэмэ арахынэу араIуагъ.

Сэ лъэгъугъэ аэропортми, Сумела къушхьэу метрэ 1300-рэ зилъэгагъэм монахмэ я 9 — 11-рэ лIэшIэгъухэм тырашыхьагъэу тхьэлъэлупIэу понтийскэ эллимэ яIэми бырсырхэр ащыхьугъэх. Полициер СЕ-м щэщынэ, ары нахь, енгъугъо грекэу мэфэкIым къекIоллагъэмэ Iашэр кьафаштэныгъэкIэ...

Къушхьэу Мела зыцIэр Понт къушхьэм исатырэу хы ШлуцIэм екIокIырэмэ ашыш. Справочникмэ кызырало-

инженерхэм IэпIэсэныгъэшхоу ахэлгыгъэр. Псэуальэр грекымэ яягъ. Джи тыркумэ музей ашIыгъэу билетхэр ащэх. Ахьщ. Мылъку. Тыркумэ ахэр лъэшэу якIасэх. Грекхэу мыщ ильэс пчъагъэрэ щыпсэугъэхэр, мыжъо къушхьэхэр кьэзыгъэгущылагъэхэр «юнаных», ахэр непэ хьакIэх, зыфэмыехэ хьакIэх, алъэгъу мыхьурэ хьакIэх...

Мела къушхьэм тыкьехыжы. Аристотель, урыс диным рылэжъэрэ абдзэхэ кIалэу ХьорэлI (Тазэ) Александр сэры аIоу минутипшI кьэс зытегъэгъэпсэфы. ТIъакъохэр мыжъом фэдэу чыгыгъэх. Бгым удэкIоеныр тхьагъоп, ау укьехыжыныр нахь дэижъ. Чым тынэсыжынкIэ джыри метрэ 800 фэдиз кэнагъ. Жьыр къабзэ. Уашъор кьаргъо, шхьуантIэу чыгымэ кьахэщы.

Зы цыф куп кьыдэкIуае. Ахэри монастырым макIох. Бзылфыгъэ кьуащцIэх. Шхьхэтехьо фыжхэр атехьуагъ, джэнэ шлуцIэ кIыхьэхэм алъакъохэр къачIэщырэп. Сабыйхэри ягъусэх. Зыгорэм икIалэ ыбгъэ кIэлъэу къушхьэ зандэм дехье.

— Хэт шъушышха? Юнан? — яупчIы Спировыр бзылфыгъэмэ.

— Ары, тыюнан, — еIо сабый быдзашъор зылыгъым. Адрэхэр штагъэу шытых, хульфыгъэмэ ащэщынэх, ащэукIыгъэх.

— Адэ сыд пае христиан саугъэтым кыиныхшо шъулэгъоу шъудэкIуаера? Шъо шъубыслымэнба?

— Ары, тыбыслымэн... Ау тыгу зыфэразэр, тызыщыгугъырэр православиер ары, тятэжъмэ, грекмэ ядин ары. ШъэфыкIэ тилымэ амышIэу (ахэм анахьыбэр тырку лъэпкэ) ильэс кьэс мыщ тыкьэкIо, Тхьэм телтэлу тигунахь тфигъэгъунэу.

Грек зышпыхьэху Алина ыкIи Алена Поповхэу Гавердовскэм шыпсэухэрэр Грецием шыгIлэгъугъэх.

вительствэм, парламентым ащаубытыгъэх. Аужырэ ильэсхэм шхьафитныгъэ дэхэкIае Тыркуем шыраIэ хьугъэ, ау обществэр зэрэщытэу пштэмэ, цыф лъэпкэу мы кэралыгъом шыпсэурэмэ язэфыштыкIэ дэгъу дэд плонэу шыгтэп. БлэкIыгъэ зэманхэр, заом имашIоу тхьамыкIэгъуабэ кьэзыхьыгъэхэр джыри ащыгъупшэрэп, цыхьэ зэфашырэп, шлу зэрэлъэгъухэрэп...

Тхьамэфэ пIалъэу тилэр псынIкIэу кIуагъэ. Неуш жъэу гогу тытехьажышIт. Тыркуем шыц тIэкIу дэдэу тлэгъугъэм бэ адыгэ грекхэм непэ

нэмаз шешIы. Хэт шъуIуа? Сыда мэщытым е унэм Тхьэр гушылэгъу зыкIащымшырэр? ТхьамыкIэу егъэзыгъа, хьауми нэмыкI ушхьагъэу хульфыгъэ хэкIотатгъэм иIа? Сигупшысэхэр джэгоу ежъагъэх. МэкIэмакIэу метришъэ фэдизэу сыдэкIоагъ. Мыщ нахь шычыл. Жъэу хым кытекIырэри нахь занкIэу кьэсы. Хыри, неуш тызытехьашт гъогури дэгъоу кьэлъагъох. Лым нэмазыр кьеухыфэ сежэ.

— Сэламун хьалейкум! — сэлэ. СIэ фэсэщыи. Платыку фыжыбзэр иджыбэ кыырехы, ылэхэр мыгузажъоу елъякIых.

СОЦИАЛЬНЭ ХЭБЗЭІАХЪ ЗЫКІЫР ЗЭБЛАХЪУГЪ

Къихъашт 2010-рз ильэсым ищылэ мазэ и 1-м къышчыублагъуу цыфхэм ясоциальнэ страхование исистемэ, ащ хэхъэ пенсиехэм яхъылабгъэри, нахъышлоу гъэпсыгъэным изичэзыу Урысые Федерацием шырагъажьэ. А палъэм къышчыублагъуу кІуачІэ ялэ мэхъу номеру 212-ФЗ зытет Федеральнэ закону «Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд, Урысые Федерацием социальнэ страхованиемкІэ и Фонд, шлокІ зимылэ медицинэ страхованиемкІэ Фондым ахэхъэрэ страховой тынхэм яхъылабгъуу зыфилорэм ыкІи номеру 213-ФЗ зытет Федеральнэ закону «Урысые Федерацием изаконодательнэ акт зырызхэм зэхъокІныгъэхэр афэшыгъэнхэм ыкІи Федеральнэ закону «Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд, Урысые Федерацием социальнэ страхованиемкІэ и Фонд, шлокІ зимылэ медицинэ страхованиемкІэ Фондым ахэхъэрэ страховой тынхэм яхъылабгъуу зыфилорэр зэраштагъэм ыпкъ къыкІэу Урысые Федерацием изаконодательнэ акт зырызхэм кІуачІэ ямылэжъуу лытгъэным ехъылабгъуу зыфилорэу нэмыкІ зэхъокІныгъэхэм ягъусэу ПенсиехэмкІэ фондым цыфхэр страховать зышыгъэхэм тынхэр зэрэхагъэхъэрэ шыкІлэр ззыхъокІыхэрэм.

ЗыцІэ къетІогъэ законхэр Адыгэ Республикэм шыгъэцэкІажьыгъэнхэм ехылілэгъэ Іофгъабзэхэр ззрахэхъээ, джырэблагъэ ПенсиехэмкІэ фондм и Къутамэу Адыгэ Республикэм шыІэм а темэм ехылілэгъэ «Іэнэ хъурае» шызэхъащгъагъ. Ащ хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, бизнес-сообществэм (предприятие ыкІи организации нахъ инхэм япашэхэр ыкІи ябухгалтер шъхьалэхэр), бюджетым хэмыхъэрэ къэралыгъо фондхэм якъутамэхуу республикэм итхэм ялыкІохэр. «Іэнэ хъурае» зэхъащгъэным гухэлъэу фырылагъэр ыпшъэкІэ зыцІэ къышетІогъэ Іофыгъор республикэм зэрифэшъуашэм тетэу шызэхъащгъэным зыфэгъэхъазырыгъэныр ары.

«Іэнэ хъурае» зэрэщыхагъэунэфыкІыгъэмкІэ, 2010-рз ильэсым ищылэ мазэ и 1-м къышчыублагъуу пенсие системэр страхованием ипринципхэм атехъэ. Хэбзэлахъ зыкІыр джы федеральнэ бюджетым занкІэу хагъахъэмэ, къыхъашт ильэсым ищылэ мазэ и 1-м къышчыублагъуу страховой тынхэр Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд занкІэу Іэклабгъахъэхуу аублэшт. Ащ дыкІыгъоу страховой тарифхэр икьу фэдизэу тыгъэнхэм палъэу иІэр цыфхэр страховать зышырэ организацие зырызхэмкІэ 2015-рз ильэсым нэс нахъ зэкІлэщыгъэу гъэпсыгъэшт. А шыкІлэм къыхеубытэх мэкъумэщ товаркыдэгъэкІақІохэр, мэкъумэщ хэбзэлахъ зыкІыр зыгыхэрэр, хэушъабыкІыгъэ экономическэ зонэхэм ащылэжъэрэ техниконвндренческэ резидентхэр, сэкъатныгъэ зилэхэм акІуачІэ зыгъэфедэрэ предприятиехэр ыкІи сэкъатныгъэ зилэхэм яобществэхэм япредприятиехэр.

Законом зэригъэнафэрэмкІэ, календарь ильэсым къыклоцІ цыфхэм ІофшІэн язытырэм календарь мазэ пэпчъ кІэухуу фэхъугъэм тегъэпсыкІыгъэу

страховой тынхэмкІэ шлокІ зимылэ тынхэр зыфэдизхэр къалтыгъэх агъэлажъэрэм яфедэхэм апае аратыгъэ лэжъапкІлэм ыкІи шІухъафтын зэфэшъафхэр зыфэдизхэм къапкъырыкІхъээ. Мазэ къэс атын фэе тынхэр къызэранэкІыгъэ мазэм къыкІлэтыкІлорэ мазэм ия 15-рз мафэ нахъ кІасэ мыхъугъэу атынхэ фае. Джащ фэдэу квартал пэпчъ къыкІлэтыкІлорэ кварталым иятІонэрэ мазэ ия 1-рз мафэ къэмысзэ, цыфхэр страховать зышыгъэ организациехэм ПенсиехэмкІэ фондм ичІыплэ орган шлокІ зимылэ пенсие страхованиемкІэ ыкІи шлокІ зимылэ медицинэ страхованиемкІэ тынэу къылытагъэхэм ыкІи ытыгъэхэм ехылілэгъэ отчетхэр ратых. Джыри зы лэныкыо хэгъэунэфыкІыгъэн фае. Тызыхэт ильэсым организацием шылэжъэрэ пчъагъэр нэбгыри 100-м ехъугъэмэ, цыфхэр страховать зышыгъэхэм электроннэ шыкІлэ ПенсиехэмкІэ фондм ыгъэнэфэгъэ форматм диштэу ыкІи электроннэ-цифровой кІэтхъыкІлэм тетэу къэлытэнхэр етых. КъыкІлэтыкІлошт 2011-рз ильэсым а шыкІлэм техъэнхэ фае нэбгырэ 50 ыкІи ащ нахъыбэ зыгъэлэжъэрэ организациехэр.

Хэбзэлахъ зыкІыр зытырахъыжъэрэ уж 2010-рз ильэсым страховой тынхэм япхыгъэ администрированиер Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифондрэ шлокІ зимылэ медицинэ страхованиемкІэ Фондымрэ аратыжъых, нэмыкІэу къэпІон хъумэ, страховой тынхэр къызэрэхэкІырэр уплэкІугъэныр ПФР-мрэ ФСС-мрэ аІэ иль мэхъужьы. Мыщ дэжъым шлокІ зимылэ пенсие страхованиямрэ шлокІ зимылэ медицинэ страхованиямрэ япхыгъэ страховой тынхэр ПенсиехэмкІэ фондм ары зыуплэкІурэр.

ПенсиехэмкІэ фондм иорганхэм страховой тынхэр зыгыхэрэм япхыгъэ камеральнэ ыкІи чІыплэм шашІырэ уплэкІунхэр зехищэхъээ ышышт. Законом зэригъэнафэрэмкІэ, камеральнэ уплэкІунхэр зызэхъащхэрэр кварталым тельытгъэ отчетыр цыфхэр страховать зышыгъэхэм къызатыхэрэ ужыр ары. Чыплэм кІохъээ уплэкІунхэр ильэсыным къыклоцІ зэгъогогу нахъыбэрэ зэхъэнхэ фитхэл.

Страховой тынхэр зачетым хигъэхъанхэм пае шапхэм шлокІэу ахъщэр цыфхэм ІофшІэн язытыхэрэм къатыгъэр афызэкІигъэкІожьын ыльэкІынэу законодательствэм фитыныгъэхэр ПФР-м ичІыплэ орган къыреты ыкІи ащ ехылілэгъэ къэбар организацием мэфі 10-м къыклоцІ лыгІлэсым фае. Джащ фэдэу цыфхэр страховать зышыгъэхэм шапхэм къелыекІэу ытыгъэ ахъщэр къыкІлэтыкІлошт мазэхэм апэІугъэхъагъэным ехылілэгъэ лъэІу тхылт ПенсиехэмкІэ фондм ичІыплэ орган ритын ыльэкІышт.

Арэу щытми, цыфхэр страховать зышыгъэм шапхэхэм ашлокІэу къытыгъэ ахъщэр ПФР-м ичІыплэ орган пеняхэм ыкІи тазырхэм апэІуигъэхъан фит. Цыфхэр страховать зышыгъэм чыфэ тельыгъэмэ, шапхэхэм ашлокІэу къытыгъэ ахъщэр фызэкІигъэкІожьын зильэкІыштыр чыфэхэр гъэгъужьыгъэхэ зыхъурэ ужыр ары ныІп. А ахъщэр ытын фаехэм ахэлъытгъэным

ехылілэгъэ заявление цыфхэр страховать зышыгъэрэм ильэсыным къыклоцІ ытын фит.

Законом зэригъэнафэрэмкІэ, шлокІ зимылэ пенсие страхованиямкІэ ыкІи шлокІ зимылэ медицинэ страхованиямкІэ тынхэр, пеняхэр ыкІи тазырхэр шлокІ имылэу къыгъэтыгъэнхэр ПенсиехэмкІэ фондм ифитыныгъэхэм ахэхъэ. Ипалъэм ехъулэу предприятием страховой тынхэр къымытыхэрэмэ, ПенсиехэмкІэ фондм иорган къымытыгъэр, пеняхэр ыкІи тазырхэр ежъежъырэу ыгъэгъужьынхэ зэрэфаер ыгу къегъэкІыжъы. А шапхэр ІофшІапІэм зимыгъэцакІлэ банкхэм счэтэу ащыриІэм а ахъщэр къыхыжъыгъэнэу унашъо егъэнафэ. Мыщ дэжъым банкым пшъэрылфашы предприятием исчет ахъщэр къырихынышъ, ПенсиехэмкІэ фондм исчет ригъэхъанэу.

Цыфхэр страховать зышыгъэм исчет ахъщэ имылэу хъун ыльэкІышт. Ащ фэдэу къызыхэкІыкІэ нэмыкІ мылькукІэ чыфэхэр къыІыхыжъыгъэнхэ фаеу мэхъушъ, ифэшъошэ унашъо суд приставхэм якъулыкъу лъагъэІэсы. Законом зэригъэнафэрэмкІэ предприятием, организацием имылькы ащэнышъ, ащ къыкІлэкуагъэмкІэ чыфэхэр агъэгъужьынхэ альэкІышт.

«Іэнэ хъурае» къызэрэщалауагъэмкІэ, непэ Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд страховой тынхэм пэщэныгъэ адызехъэгъэным исистемакІэ гъэпсыгъэным Іоф дешІэ. Ар ыпэкІэ ПФР-м ыгъэфедэщтыгъэ ыкІи мы лъэхъаным Урысыем хэбзэлахъыгъэмкІэ икьулыкъу ыгъэфедэрэ шыкІлэхэм афэмыдэу гъэпсыгъэшт. Ащ епхыгъэу ыгъэфедэшт джырэ уахътэм дэзыштэрэ информацийоннэ технологиер ыкІи нахъыбэу шуагъэ къытэу гъэпсыгъэшт. А гухэлым пае ПФР-м иорганхэмрэ цыфхэр страховать зышыгъэхэмрэ азыфагу электроннэ шыкІлэм тегъэпсыкІыгъэ зэпхыныгъэр шагъэфедэшт. Ащ хэхъэх: цыфхэр страховать зышыгъэхэм отчетхэр электроннэ шыкІлэм тегъэпсыкІыгъэу къалыхыгъэнхэр; страховой тынхэм (камеральнэ уплэкІунхэм) ехылілэгъэ отчетхэу цыфхэр страховать зышыгъэхэм къатыхэрэм ехылілэгъэ программэ уплэкІуныр ыкІи протоколхэмрэ актхэмрэ связым иканалхэмкІэ электроннэ шыкІлэм тетэу зэлыгъэІэсыгъэнхэр; цыфхэр страховать зышыгъэм къытыгъэ отчетыр ПФР-м зэрэІихырэр къэухъумагъэу шыт ащ ипарталкІэ ыкІи ыльэгъуу ыльэкІынэу амал егъэгъотыгъэныр; нэмыкІ шыкІлэшІухэр. КъэІогъэн фае мы къэтІогъэ лэныкыомкІэ ПФР-м ІофшІлэгъэ дэгъухэр зэриІэхэр. «Іэнэ хъурае» зэрэщыхагъэунэфыкІыгъэмкІэ, гушыІэм пае, тызыхэт ильэсым тиреспубликэкІэ цыфхэр страховать зышыгъэхэм персонаифицированнэ учетым тегъэпсыкІыгъэ отчет документ мини 176-у къатыгъэм шыщэу мини 129-р (процент 73,7-р) электроннэ шыкІлэм ыкІи цифровой кІэтхъыкІлэм тегъэпсыкІыгъэу къалахыгъ.

ЗаконыкІэхэр гъэцэкІажьыгъэнхэм изыфэгъэхъазырын тегъэпсыкІыгъэу, ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ыгъэцэкІэшт Іофыгъохэм ехылілэгъэ план зэхъагъэуцагъ. Ахэр ежъ Къута-

мэм ыкІи ащ иподразделениехэу районхэм ыкІи къалэхэм ащыІэхэм яІофшІэн ильэныкыо зэфэшъафхэм альэІэсых.

КъызэраІуагъэмкІэ, ведомствэ зэфэшъафхэм яІыкІохэр зыхэхъэхэр ІофышІэ купитІу республикэм шызэхъащгъ. Зым хэхъэх ПФР-м и Къутамэ, Федеральнэ хэбзэлахъ къулыкъум и ГъэІорышІапІэ ыкІи шлокІ зимылэ медицинэ страхованиямкІэ республикэ Фондым яспециалистхэр, ЯтІонэрэ купым хагъэхъагъэх ПФР-м и Къутамэ ыкІи социальнэ страхованиямкІэ Фондым ичІыплэ орган яспециалистхэр. А купхэр зэпыу имылэу адэлажъэх 2010-рз ильэсым законодательствакІэм тегъэпсыкІыгъэу ІофшІэныр егъэжъэгъэным епхыгъэ Іофыгъохэу къыкыокІыхэрэр зэшІохыгъэнхэм. ГушыІэм пае, ФСС-м Іоф дашІэ зэгъусэхэу чыплэхэр къакІухъэхъээ уплэкІунхэр зэрэзэхъащхэ шыкІлэм ехылілэгъэу, ФНС-м ихэбзэлахъ органхэм адэлажъэх тынхэр зыгыхэу яучет хэтхэр зыфэдэхэр уплэкІугъэным ехылілэгъэу, ФОМС-м Іоф дашІэ агъэунэфы къэбархэмкІэ зэрэзэхъащхэштхэ, цыфхэр страховать зышыгъэрэм апае зэгъусэхэу егъэджен семинар зэрэзэхъащхэшт шыкІлэхэр. Нахъ инэу анаІэ зытырагъэтыхэрэм ащыц ПФР-м и Къутамэу Адыгэ Республикэм шыІэм ичІыплэ органхэм яІофышІэхэр дистанционнэ ыкІи республикэ лъэгаплэм атегъэпсыкІыгъэ технологиякІэхэр агъэфедэхъээ страховой тынхэм пэщэныгъэ адызехъэгъэным фэгъэсэгъэнхэр.

«Іэнэ хъурае» зэрэщыхагъэунэфыкІыгъэмкІэ, законыкІэхэр шыІэныгъэм шыгъэцэкІажьыгъэнхэм зыфагъэхъазырэ, ПФР-м и Къутамэ ыкІи ащ игъэІорышІапІэхэм къэбархэр алыгъэІэсыгъэнхэм ыкІи законхэм агъэнэфэрэ шапхэхэр агурыгъэІогъэнхэм ехылілэгъэ ІофшІэныбэ агъэцакІэ. Ащ пылышт лектор куп зэхъащгъэным бужитых. Ащ хагъэхъащхэ страховых тынхэм пэщэныгъэ адызехъэгъэным хэлэжъэрэ структурэ подразделениехэм яІыкІохэр, джащ фэдэу егъэдженым фэгъэхъыгъэ семинархэу цыфхэр страховать зышыгъэрэм апае 2009-рз ильэсым ияплІонэрэ ыкІи 2010-рз ильэсым иапэрэ кварталхэм зэхъащхэштхэм япланграфик зэхъагъэуца.

ПенсиехэмкІэ фондм иорганхэм федеральнэ законхэр гъэцэкІажьыгъэнхэмкІэ аужырэ ильэсхэм опытэу яІэ хъугъэм, джащ фэдэу ІофшІэныкІлэм зыфэгъэхъазырыгъэным епхыгъэу зрахъагъэхэм яшуагъэкІэ ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ фитыныгъаІэхэр гъэцэкІажьыгъэнхэм, пенсиехэр цыфхэм нахъ дэгъоу аІэкІлэгъэхъэгъэнхэм ыкІи пшъэрыллыкІэу къафыкъокІыгъэхэр зэрифэшъуашэу гъэцэкІажьыгъэнхэм нахъ пасэу зыфигъэхъазырын ыльэкІыгъ.

ІкІлэхым къэІуагъэмэ хъушт федеральнэ законыкІэхэу ыпшъэкІэ зыцІэ къышетІуагъэхэр гъэцэкІажьыгъэнхэм епхыгъэ упчІэхэр къызыфыкъокІыхэрэм ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ыкІи ащ игъэІорышІапІэхэу къалэхэм ыкІи районхэм ащыІэхэм зафагъэзэн зэралэкІыштыр. ПФР-м и Къутамэ ителефонхэр: 53-37-97, 53-41-19.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ЦЫФЭУ УЩЫПЭНЫР ПШЪЭРЫЛЪ ШЪХЪАІ

Адыгэм игъашIэ лъыо-
гъэкIуатэ,
Уидэхагъэр идэхагъ,
ЩыIэ къэгъагъэр пфэ-
сэгъэшъуашэ,
Зэрэдунаету пфэсэ-
гъэтыллы
Адыгэ бзылъфыгъ.
ХЪЭКIЭКО Адыг

**Хэта дахэклэ тхыдэм
хэхягээр,
Цыфыбэм шлуклэ зыцлэ
ралуагээр?**

Пелэшт дышъэм хэта
нахь лъапIэр,
Адыгэ бзылъфыгъэу —
бзылъфыгъэ Iуш.

ЖЭНЭ Кырымыз
Ны гуклэубыт, шыпху гупс,
ныбджэгъу-пшыэшэгъу хял-
лэл, джэныкы машор зымы-
гэкэосэрэ бысымгуаш, нэнэ
клас, кэлэзэгъадж, шлэныгъэ-
лэжэ, обшественнэ Иофыш!..
Мы эккэри зыфэгъэхыгъэр
Агъыржанкыо Симхэн.

Илээс псаум цыфым ыт-
жыгыгэр зышиугһойжэу, ко-
ным зыригэулужыгэр уахтэу
зэ кыхафэрэм кыхэхуухагэ
Тэхуэтмыкөө районым ит
куаджэу Шынджые шыш Аб-
рэдж зышхыгэгусэхэу Рэмэ-
нэрэ Халымэтрэ апһоу Сим-
хъан. Джащ кышцежэ тизы
адыгэ бзыльгыгэ кыкүгэ
шылэныгэ гыгуу гээшлэгю-
ныр, гыгуу ушыагэр.

Я 8-рз классы кызысухым
уж Симхъан Адыгэ кIэ
лэгъэджэ училищым чIэхъагъ,
кыуыхыгъ. Иапэрэ IoфшIэ-
лэбэкухэр кызу Волгодон-
скэ дэт кIэлэлэыгъыпIэм шы-
ригъэжыагъэх. Ащ кыыкIэ-
лыкIуагъэх нэмкIэ IoфшIа-
пIэхэр. 1986-рз илгъым Сим-

верситетым ар кышцигъышпы-
къэжыгы. Ащ юф дишгъэжи,
хигъахуи, «Художественное
осмысление жизни адыгов в
творчестве адыгских просве-
дителей конца 19-го начала
20-го веков» зыфиорэ моногра-
фьер 2003-рэ ильэсым кыди-
гъэкыгъ.

«Адыгэ литературэм ыпкэ уцунымкIэ, пытэнымкIэ фольклорнэ-эпическэ хабзэхэр ордусуасакIохэм ажэрылIо творчествэ урыс литературэм ыкIи адыгэ просвещением яхабзэхэр тегъэкланIэ, къежапанIэ хьугъэ, — кьыстехы авторым гушыапэм. — Фэдэ кзкIуапIэхуэ лэпкэ литературэм иIэхэр «икъугъэм» лыкIлахьуэ зэхфыгъэ зыхьукIэ, етIани анэхьуэ лэпкэ литературэм лпансэ фэзышIыгъэ писатель-просветительхуэ я 19-рэ лIэшIэгъум шылагъэхэм ятворчествэр урыс литературэм ихабзэхэмрэ «шIуагъуэ» кьахьыгъэр

бгъу пстэумкIи зэгъэшIагъэ зыхъурэм, адыгъэ литературэ шIэнныгъэхэмкIэ анахъ мэхъа нэхшо зигъэ Iофыгъоу къуцуцурэр я 19-рэ лIэшIэгъум икIэухыкIи я 20-рэ лIэшIэгъум икIы-хъэгъум шыIэгъэ адыгъэ писатель-просветительхэм урысы-бзэкIэ атхыгъэ адыгъэ литера-турэм лъэпкъым ишыIэкIэ-псэукIэ, идунэеплъыкIэ, идунэегурыуакIэ, зэкIэ къешIэкIыгъэ дунайр художественнэ гъэшIыгъэм къэгъэ-лъэгъокIэ-шыIэкIэ амалэу кы-зырзэцатыгъэр зэгъэшIэгъэныр ары».

Шэныгэлэжым пшээр-
рылзуу зыфигээуцужыгээр
зшлуихыным фэш обзорнэ
шыкклэм тетэу лъэханэу
кыгэнэфагэм урысыбзклэ
адыгэ тхаклохэм атхыгэ про-
изведение зэфшъхьафыбэм
инал атыредз, зехефы. Ау ана-
гэу хигээушъхьафкырыр,
гэныкыо зэфшъхьафхэмклэ
гьекгуалээз зитворчествэ пкы-
тэ-лынуэ эпкырихырэр, ыушэ-
рырэр Ахьмэтыкыо Юр.

«Лъэпкъым итарихь, гъогоу
гъыкӀугъэр художественнэ пса-
гъэм кыгъэлъэгъоным къы-
фырэр — ар шыӀэныгъэм хэ-
гъухьэр-хэшыгъэхэрэр лъжа-
ным елытыгъэм шыкӀагъэ
зэлыу лорулугъэм изехьаӀохэм
зэбгырэ гъэнзфагъэхэм ятворче-
тви къышагъэлъэгъоным ары, —
эфэхысыжъ гупшымэ ешы
агъыржыанэкӀо Симхъан. —
ИӀэныкъыутӀури зэдпэбгъоу
зӀэхэмэ е зэхэӀкӀухьаным нэ-
зэу зӀпэблагъэ хъужыгъэхэм,
лъэпкъым итыгъуаси, инепи,
гъэӀкӀощт мафэу пыщылъыри,
пэн-зэхэтыкӀэ, зэхэхьэклэ-зэхэ-
тыкӀэ хабзэхэри, лъэпкъым
идунзешпыкӀи, идунзэсхашӀи,
идунзегурыуакӀи, плуныгъэм

иЮфыгъо шъхьафэу зэшуй-
ыхэрэри, социальнэ къат зэ-
фэшъафхэм язэфыщыты-
кӀэхэри, нэмыкӀэу къэпӀон ху-
мэ, лъэпкӀэ культурэр зэрэпсау
нэм кыкӀагъэуцӀо».

Симхъан ушэтын Иофэу ыгъэцак'эхэрэм адак'лоу институтым общественнэ Иофтхъабзэу зехишхэрэмнэ чанэу ахэлажэ, Иофшлаг'эхэр республикэ гъэзэхэм ык'и журналхэм анэк'лубг'охэм кыхаутых, научнэ-практическэ конференциехэм гуетынгъэ ин хэлъуэ къашэгушылэ, лорыуатэм иуг'боини илахышшу хельхъэ, к'лэлг'эгаджэхэм ясэ-нэхъат зышыхаг'эхэрорэ институтым раг'эблаг'эзэ, лекциехэм къышхаджэ, к'лэцарк'ло зыфэ-хуыг'э зэхахышхэр къуаджэу Шынджые, къалэу Мыек'уапэ ащык'луаг'эх.

Планым хэтэу литературэм изэгэшэн дэлэжээр отделым иЮфышлэхэм эдатхыгээ тхылзэу «Адыгэ литературэм итхыд» (апэрэ тхылз) зыфиорэм дэххэгээ шхьхэу «Я 19-рэ лэшлэгүм ыкИ я 20-рэ лэшлэгүм шыгэгээ писатель-просветительхэр» зыфиорэр ззхигээуцуагь.

Симхан кызыхыгугъ мафэр
бэмышлэу хигъэунэфыкыгъ.
Ащ фэшл сыфэлыало пщэфыни,
плъэлүфони умылэжкышщ псау-
ныгъэм шымыклэу, итворческэ
гухэлхэр кыдэхуэхуэ, хыары
кьебэклэу, кынымн щихуэхуэ,
ищылэклэ мамырэу псэунэу.

ТХБАЛІ Сусанн.
Гуманитар шІэныггэхэм
апылг Адыг республикэ
институтэу КІэрэцг Тембот
ыцІкІг ыцытым инауцнэ
ІофышІ.

Сурэтым итыр: **Агъыр-
жъанэкъо Симхъан.**

ЩЫНЭНЫГЪЭМ КЪЫХЭХЫГЪЭ УСЭХЭР

Усэхэр зыдэт тхылъю Санкт-Петербург итхылъ тедзаплэу «Гуманистика» зыфилорэм кыдыггэклыгыэу «Круговерть» зыцлэу зигугэу кээсшыс шилоиггор урысыбзэклэ зытхыгээр 1937-рэ ильэсым Мыекъяупэ кышчы-хуыгэу яткклэ укыиклымэ кыаджэу Улапэ шышэу Цыгонэ Айтэч ыксоу Рудольф (зэреджэщыггэхэр Руслъан) ары.

Гурыт еджапIэр кызыеухым кIалэр дэки, Мурманскэ кIуагъэ ыкIи Темеы Флотым ивоненнэ театрэ Iоф шишIэу ригъэжыагъ, ащ дыкIыгъоу актерхэм яIэпIэсэныгъэ зышыхагъэхьорэ еджапIэм РСФСР-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIу И. Б. Шойте ыналэ кытэгъуэ шыпыргъэлжэгъ (1960-рэ ит.).

Тихэргэгү юкלי Іэкйли кьэрэлхэм ятаахлокхэм атхыгъэ пьесэхэм роль 17 кьаыширхъ. Темуыр Флотым ордэкъэ-лонымрхъ кьэшыномрэкъэ и Анамблэ иконцертхэр зезышэхэрэм ахэтыгъэ. Астраханскэ, Сталинградскэ, Саратовскэ филармониехэм ащылэжьагъ. Къэн-

дзал кьэралыгъо филармонием ипашц-хэр кьызэрелъэгугъэхэм кыхэкъэу миниатюрэхэм я Ансамблэу «Ветерок» (1963-рз илъ.) зэхышлагъ. Ишыжьэгусэрэ (Карелием изаслуженнэ артистк) ежьырыр тыхэгъэгу икьэлэ зфэшъ-хьафхэм ятеатрэхэм роль зэмылъужыгъохэр къащашыгъэх, концертхэр къащатыгъэх. 1965-рэ илъэсым кышчыублагъэу Москва шыпсзугъ, Московскэ хэку филармонием Иоф шышлагъ. 1980-рз илъэсым ипсауныгъэ зызэхэкъом эстрадэм хэкъыжыгъ. 1988-рэ илъэсым къалэу Петрозаводскэ кложи, мэшоку гъогуом Иофышэхэм культурымкълэ я Унэ художественнэ пашэу цылъжагъ. Поэтэу В. Потиевскэм ифэм-бжьымэкълэ тхылъ кьыдэгъэкълын Иофхэм апэхъ, тхылъ тедзаплэу «Рудибарс» (1992-рз илъ.) зыфилорэр зэхещэ ыкъл ащ пашэ фэхъу. Культурологическ, производственнэ тематикэм фэгъэхыгъэу тхылыипшл пчыбагъ кьыхиутыгъ.

2000-рэ илгэсым кышчыублагъзу Санкт-Петербург щэпсэу, региональнэ программэхэм ядепартамент итхылъ тедзаплэу «Гуманистика» зыфилорэм ипэжэх. Усэхэр, пьесэхэр, кӀэлэджакло хъущтхэм ыкӀи кӀэлэджаклохэм апае тхылъхэр кыкхиутыгъэх. Джьэдэдэм пенсионер нахь мышшэм, уцуи тӀыси илӀи, общественнэ йошшӀӀӀнхэм чанэу ахэлажэ. ренэу ышӀлӀн кегъоты...

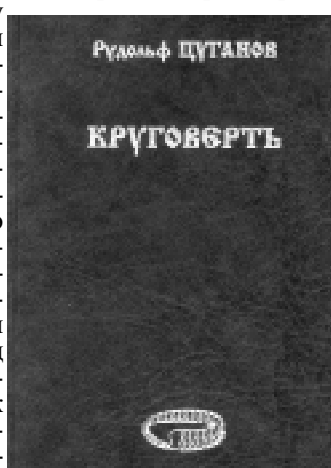
Тхылгыр кызыдыкыгэм охтэ шуклае (2002-рэ иль.) тешлагэ нахмыштэми, утугуылэныр тефэ. Ным фэгэыхыгэ усэмклэ ар кызылэхуы. Ащ кыкылэгэкко Афганистанрэ Чэчным-рэ ащыклогэ заохэм зиклалэхэр ахэклогэгэ ныхэм афэгэыхыгээр. Мыекыуапэклэ зыкыгэзэш иклэгэгур зыщыклогэ чыплэхэм, зыдигэклуа-

гэхэм кватегушыл. Тэ, а лъэхъаным, кыхиубытагэхэмклэ, бэ ащ тыгу кыгэклыжыэр. Адыгегим, псыхуэу Шыхагуашэ, иныбдэгъухэм, клэуэ цыкълухэм афэгъэхыгэхээр, ежлэклэ кыгээр кызылотыкыхэрэр кыззклэ-лэклох... Ахэм уаджэ зыхуьклэ, а лъэхъаным кыхиубытагэхэмклэ, цылэнымгэ гыогоу кээпкълугэм урагэщплэжыы.

Клэкэу кэпһон хуэмэ, Руслан иусэ-
ху мы тхылтым дэтхэр заом, лирикэм,
ныбжыклэггум, шхыафитныггэм,
Адыгем афэгэыхыггэх. Сыгу рыхыг-
гэх, еджэхэрэми ашлөггэшлэгъоннэу
кысшлшлы. Сэ сыгтхылъедж нылэп, ау
литературнэ критик горэ, поэт чэпхыг-
гэз горэ зэхафызэ еджэхэмэ, ифэшшо-
шэ уасэ тхылтым кызырэфашлыщтым
уемыхырэхышхэжымы хушт.

Урусыем бэмэ зэлыа-
шлэ шыху-
гъэхэр тик-
кэлэшхо-
мэ зэрадэс-
хэр тирес-
публикэ
шыпсэхэр-
рэм язгъа-
шлэ зэрэс-
слюигъом
пае мыщ
сызыло-
клэм ыуж
игугуы кы-
зыклэсшы-
гъэр.

3. **НЭПШЭЖЪУЙ.**
Сурэтхэм арытхэр: **Цыгьонэ Рус-
льан; тхылъым итеплъ.**

ХЪЫЗЫР ТЫФЭРАЗ

Къэралыгъом зэхъоклыныгъэу кыс-
ыхъуэгъэхэм кызыдахыгъэу, илгъэс
пчъагъэм кыкIоцI зыпари ымы-
гъэгумэкIыгъэу къуаджжэхэм Iофыгъуабэ
адэлъ. Район пашэхэм афэлгэкIырэр
зэшIуахыми, пстэури игъом ыкIи икIоу
зыпкI ибгъэуцожьышъуцтэп. Арышъ,
тищIэлкI-псэукIэ нахьышIтэ зэрэхъуцтым
фэгъэпсыгъэ горэ тфызэшIуахымэ
тыщэгущIукIы, зилэшIагъэм тыфэраз.

Джэдэжхяблэ иурам гыхьялэу Краснэм автомобиль гыогоу илэм лъэс гыогу кыышашыхагъ. Илъэс пчъагъэклэ узэклэлэбэжымэ ар плиткэхэмклэ апклэгагъ. Егъашлэм щылэн кэхъурэп ныла, ошх-осхэм ахэр зэхэгъэтакъохи, гъучычэу ахэлхэр, мыжъохэр къахэщыхэу, уарыкложын умылъэклэу хуыгагъэх. Илъэс зытлү фэдиз хуыгъу аущтэу тырыкложтгъ. Клэлэщыкълүхэмэр нэжы-лүжъхэмэр лъэпзонхэклэ шынэнгуагъэ.

Джырблагъэ тилъэсрыкӀо гъуэхэр зэрэтфагъэцӀкӀжыгъэхэр ары сыкъэтхэнэу сыгу къэзыгъэкӀыгъэр. ИлъэсыкӀэ еджэгъур къэмысызэ асфалт къытфытыралъхьагъ, джы зыпарэми утемышыныхъу лӀэшгъогуум урыкӀон плӀэкӀышт. Ар зышлушлагъэр тигъунэгъу ТӀуехъаблӀэ (зы къоджэ поселение тыхъхъэ, тызычылъу зытӀлытӀажы) шыщ кӀалэу, Адыгеим игъогуш къулыкъу ипашӀу Гъусэрыкъо Хьызыр. ДжэджыхъаблӀэхэмкӀэ ащ лӀэшӀу тыфӀэрэзу «тхъауегъӀпсэу» етӀло, псауныгъэ илӀу, илофшӀэн шытхъу хӀлӀэу ыгъэцӀкӀнэу тыфӀалӀо.

Джэджэхябл.

Культурэмрэ лъэхъанымрэ

Налщык щызэлуклагъэхэр клэгъожьыгъэхэп

Урысые Федерацием культурэмклэ и Министерствэ и Координационнэ совет ия Х-рэ зэхэсыгъо Налщык щыкӀуагъ. Зэхэхьэр зэрэклӀагъэм кытегушылэнэу телӀэугъ АР-м культурэмклэ иминистрӀу Чэмышьо Гъазый.

— Адыгэ Республикэм культурэмклэ иминистрствэ пресс-зӀулкӀу щызэхъагъагъэм кы-зэрэщыпӀуагъу, Къэбартэ-Бэлъ-къарым икӀэлэ шхьалӀу Налщык щызэлуклагъэхэм зэфэхьы-сыжьыгъэр макӀэп.

— Урысыем исубъект 89-м ялӀыкӀохэр, культурэм хэшагъэхэр арых Налщык щызэлуклагъэхэр. Юфыгъуи 4 хушхьафыкӀыгъу кыхагъэщыгъ. АпӀу зытегушылӀа-гъэхэр нӀпэмыкӀ гупшысэ, еплъы-кӀэ зилэ цыфхэм екӀолӀакӀу къа-фагъотыштыр ары. ЗӀзгъыныгъэ зэдашӀыным, шӀагъэ кызыхагъэ-фӀным афӀшӀ цыф зэфӀшхьаф-хэм, культурэ зэфӀшхьаф зылэ-жхэрэм фыщытыкӀу афырӀӀэр къалотӀагъ.

— ЕплъыкӀэ зэфӀшхьафхэр зилӀкӀу нахь гъэуӀафыгъу кы-талоба?

— Дин зэфӀшхьафхэр зылэ-жхьхэрэр зӀулкӀэху зӀдӀгушылӀэх зыхьукӀэ, къалорэр зӀклӀми агу ры-мыхьырым зӀдӀлужьынхэ фае. Зым къыӀорэр кырготым зӀрӀзэхихь-рэм ишӀуагъӀкӀэ нахь дӀгъоу зӀрӀ-шӀэх, зыгорэм уедӀлӀуэ уишӀыны-гъэ хӀогахьо. Культурэм иамал-хэмклэ ахэр зӀрӀзгъӀепсыштхэр ары тызытегушылӀагъэр.

— Кавказ шӀолъырым щы-рхьатӀп, чӀыпӀэ «пӀырхэм» япчӀагъэ кыхэхьо. Налщык кӀэклӀагъэм сыда ащ къыралӀо-лӀагъэр?

— НепӀ пшӀӀэрӀлхэр зыфӀтэ-гъэуцужьых, ау ащ кыкӀырӀп блӀ-кӀыгъэ илӀӀэхэм зӀзӀгъыныгъэм,

мамырныгъэм игъӀпытӀн Юф адэ-тымьшӀӀыгъу. Налщык кышча-Ӏыгъэ Юфыгъохэр зичӀзыу пшӀӀ-рылӀу тилӀхэр арых. ГушылӀм пае, республикэм ис лӀӀпкӀхэм яшӀо-гъоныгъэхэр, ядин, щылӀыныгъэм инӀемыкӀыр лӀӀныкӀохэр кыда-мылгытӀэху адыгъхэр зыкӀи псӀу-гъэхӀп. УрысӀу, нӀмыкӀ лӀӀпкӀу кыддӀепсӀухэрэм тишӀн-хабзэхэр ящылӀыныгъэ кышчыдамылгытӀу тӀорӀп. МыекъуапӀ азаныр кызы-щиджӀкӀэ, ащ ыуж чыристан ди-ныр зышӀалӀжырым одыджыным ымакӀэ кышчытеу зӀхӀтхуи кы-хӀкӀышт.

— Сыда ащ кыгъӀлӀагъоу пӀытӀэр?

— Цыфхэр яшӀн-хабзэхэмклэ тӀӀкӀу-тӀӀкӀуэ нахь зӀпӀлагъэ мӀ-хъух, зыгорӀхэм ясӀх. Угу зӀрӀри-мыхьырым пае «упыджӀнӀу» щы-

тӀп. Цыфмэ лъытӀныгъэ зӀфа-шӀыжӀзэ щылӀнхэм пае культурэм Юф макӀӀп зӀшӀуихын ылӀӀӀы-штыр.

— Урысыем итеатрӀхэр зӀрӀ-гъӀпсыгъӀытхэм шӀузӀрӀтегу-щылӀагъэм тыщыгъуагъ. Адыгеим пае сыда ащ кыхӀхьыгъэр?

— Къэралыгъом непӀ театрӀхэр пчӀэгум ринӀӀтхӀп. Кризисым е нӀмыкӀ Юфыгъохэм апае театрӀ зӀфӀпшӀыжьынӀу, умыгъӀлӀжӀнӀу щытӀп. «ХӀти ышӀхьэ зӀрӀхихь-жышӀу» зыфӀпӀоштыр джырӀ уахьтӀм диштӀэрӀп. Къэралыгъом театрӀ инӀплӀӀӀу итышт. Адыгеим итеатрӀхэр иныхӀп, ау ашӀхьэ алыгъыжьын алӀӀкӀыштӀп. Ар дӀ-гъоу кыдгурыӀозэ къэралыгъо гъэ-псыкӀм тетӀу ахэр ухьумагъэху зӀрӀщытыштыр унашӀоу ашта-гъэм кыхӀхьы.

— Театрэм пае кадрӀхэм ягъэ-хьазырын, зӀхӀӀӀн Юфхэм, нӀ-мыкӀхэм шӀуалыгъыгъэба?

— АщкӀэ тызыкӀырыплъышт ЮфыгъохӀри кыхӀхӀдгъӀыгъэх. ЭкономикӀер акылым нахь тегъэ-псыхьагъу тыпсӀуным, ЮфшӀӀ-ныр, технологиякӀхэр лъэхъаным тегъӀпсыхьӀгъӀнхэм фӀшӀ ащ хӀ-тышт цыфыри зы лӀӀагӀлӀ горӀм тетын фае — исӀнӀхьат шӀӀыныгъэ фыриӀу зӀрӀлӀжыӀштыр ары зы-фаслорӀер. КадрӀхэм ягъӀхьазырын тапӀкӀи Юф дӀтшӀӀшт, министр-ствэм ашӀ шхьафӀу тыщытегу-щылӀшт. АрышӀ, театрэм зӀхьокӀы-ныгъэхэр фӀхьуштых.

— Культурэм хьылӀӀгъэ нӀ-мыкӀ Юфыгъоу шӀузытегушылӀа-гъэхэр кыталоба?

— Урысыем культурэмклэ иза-кон заштӀгъагъэр 1992-рӀ илӀӀсыр

ары. УахьтӀм зӀрӀдимыштӀжы-рэм фӀшӀ ащи зӀхьокӀыныгъэхэр фашӀыштых.

— Музейхэм къарӀолӀагъэр щылӀыныгъэм епхыгъу щытыба?

— Музейхэм яхьылӀӀгъэ зӀлу-кӀу УФ-м культурэмклэ иминист-рӀу Александр Авдеевым зӀхища-гъэм сыхӀлӀжыагъ. Музейхэм фон-дӀу ялӀр ухьумагъу щытын фае. МылӀку базӀр дӀеу гъӀпсыгъэ, щыкӀагъу ялӀр бӀ. Тарихь пкы-гъоу аугъоирӀер музейхэм икӀоу къащагъӀлӀӀгъон алӀӀкӀырӀп. Адыгеим ЛӀӀпкӀ музейе илӀр кӀэ, ау тифондхэр щытӀыгъынӀу чӀыпӀр тфикьурӀп.

— ХӀкӀыпӀэ къагъотыштыба?

Музеир лъӀхъаным кышӀенӀба? — Урысыем Юфыгъо дӀгъу кышчырахьыжыагъ. ФедеральнӀ ыкӀи чӀыпӀӀ шӀолъырхэр хӀлажӀ-хӀзз фондхэр кызӀраухьумӀштхэм хӀгъӀгу зӀпхыныгъэхэр илӀу агъэ-псыштых. НепӀ тимудейхэм ачӀлӀ-хэр электроннӀ картотекӀ шӀы-гъӀнхэ фае. Ар зытымыгъӀфедӀкӀэ лъӀхъаным диштӀу музейхэм Юф ашӀӀн алӀӀкӀыштӀп.

— Гъазый, АР-м ия 18-рӀ илӀӀс фӀгъӀхьыгъэ мӀфӀкӀ зӀха-хьэм зыфӀшӀогъӀхьазыры. Сыда ащ хьылӀагъу кыталоба пшӀол-гъор?

— МӀфӀкӀыр юбилееу щымыт-ми, гъӀшӀӀгъонӀу зӀхӀтӀӀшт. Кон-цертхэр, спорт зӀнӀкӀокъухэр, ер-мӀлыкыр, нӀмыкӀхӀри щылӀӀштых, цыфмэ шӀукӀэ агу кыӀнӀжышты.

— ШӀуизухӀлхэр кыжжудӀ-хьунху шӀуфӀсӀо.

— ТхьауегъӀпсӀу. СурӀтым итыр: Чэмышьо Гъа-зий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрӀхэм
я Кабинет

КыдӀзыпгъӀырӀер:
Адыгэ Республикэм
лӀӀпкӀ ЮфхэмклӀэ,
ӀӀкӀыб къэралхэм
ащыпсӀурӀ тилӀӀп-
кӀӀгъухэм адырӀӀэ
зӀпхыныгъэхэмклӀэ
ыкӀи къӀбар жьу-
гъэм иамалхэмклӀэ
и Комитет

Редактор
шхьалӀр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зидӀшыӀр:
385000,
кӀ. МыекъуапӀ,
ур. ПервомайскӀер,
197.

Телефонхэр:
приемнӀер:
52-16-79,
редактор шхьалӀэм
иагӀӀэр
гуадзӀр:
52-49-44,

редактор гуадзӀр-
пшӀӀдӀкӀыж зы-
хьырӀ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыцаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хуутын ЮфхэмклӀэ,
телерадиокъӀтын-
хэмклӀэ ыкӀи зӀлпы-
ӀэсыкӀэ амалхэмклӀэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чӀыпӀӀ гъӀлоры-
шӀанӀ, зӀраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

ГъӀзетым кыхиу-
тыхӀрэм мышьып-
къагъу къахафӀ-
хӀрэмклӀэ кӀӀзыт-
хыгъэхэм пшӀӀдӀ-
кӀыж ахьы. Къа-
тхӀхӀрӀмрӀ гъӀзе-
тым щылажӀхӀх-
рӀмрӀ яеплӀыкӀэ
зӀтемыфӀн ылӀӀ-
кӀышт. ГъӀзет-
еджӀхэм кыт-
фагъэхьырӀ тхы-
гъэхэр зӀхӀтфы-
хӀрӀп ыкӀи кӀӀ-
зытхыгъэхэм
алӀкӀдгъӀхьа-
жыхӀрӀп.

ЗыщыхаутырӀер
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кӀ. МыекъуапӀ,
ур. ПионерскӀер,
268

ПчӀагъэр
5713
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3580

Хуутыным
узщыкӀӀтхӀнӀу щыт
уахьтӀр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкӀӀтхӀгъӀхэ
уахьтӀр
Сыхьатыр 18.00

Адыгэ Республикэм изӀнӀкӀокъу

Чемпионыштыр кышцынӀфӀшт

Адыгэ Респу-
бликэм футболымкӀэ
изӀнӀкӀокъу хӀ-
лӀжӀхӀрӀ коман-
дӀху «Грани-
тымрӀ» «Кош-
хьаблӀмрӀ»
Юныгъом и 30-м
МыекъуапӀ
щызӀдӀешӀштых.

«КошхьаблӀр» зы очко
ныӀӀп «Гранитым» ыпӀ
зӀритыр. ЕшӀӀгъум текӀо-
ныгъэр кышчыдӀзыхыр
командӀр Адыгеим ичем-
пион хьуштыу тӀлгытӀ.
«ГранитымрӀ» «Кошхьа-
блӀмрӀ» АР-м и Кубок
икьыдӀхын фӀгъӀхьыгъэ

зӀулкӀӀгъу чӀӀпыогъум и
5-м здырӀӀӀнӀу зӀрӀщыты-
ри тигъӀзетеджӀмӀ ядгъашӀ
тшӀоигъу.

— «ГранитымрӀ» «Кош-
хьаблӀмрӀ» анахь коман-
дӀ лӀӀшху тилӀх, — еӀо
АР-м футболымкӀэ ифеде-
рацие итхьаматӀу Мыгу РӀ-

щыдӀ. — Кубокым икьы-
дӀхын фӀгъӀхьыгъэ зӀлу-
кӀӀгъум имызакъоу, Юны-
гъом и 30-м, сыхьатыр
15-м мыекъопӀ стадионӀу
«Юностым» футбол гъӀ-
шӀӀгъон тыщеплӀынӀу сӀ-
гугъэ. Спортыр зикӀасхӀр
къетӀгъӀблагъэх.

ШьошӀа, шьухӀлажьа?

Спортыр, еджӀныр, ЮфшӀӀныр

Юныгъом и 26-м кышчыублагъу чӀӀпыогъум и 4-м нӀс я V-рӀ респуб-
ликэ физкультурнӀ Юфыгъоу «Спортыр, еджӀныр, ЮфшӀӀныр
щылӀыныгъэм щызӀгъусӀх» зыфилорӀер Адыгеим щыкӀошты. Адыгэ Рес-
публикӀер зызӀхашагъэр илӀӀс 18 зӀрӀхьурӀм ыкӀи ныбжыкӀӀхэм я
ИлӀӀс ар фӀгъӀхьыгъэ.

АР-м физкультурэмклэ ыкӀи спортымкӀэ и Комитет зӀхишӀӀэр спорт ЮфшӀӀабзӀр
илӀӀс кӀӀс гъӀшӀӀгъонӀу макӀо. ИлӀӀси 7 зыныбжӀхэм къащыублагъу илӀӀс
90-м кӀӀхьугъэхӀри чанӀу хӀлажӀх. Цыфхэм япсауныгъэ гъӀпытӀгъӀным фӀгъӀхьы-
гъэ зӀулкӀӀгъухэр республикэм икьалӀхӀмрӀ икьуаджӀхӀмрӀ зӀращыкӀохӀрӀ тигъӀзет
кыхиуштыштых.

Баскетбол. АпшӀӀӀр купыр

ПашӀӀр афӀраз

ТелефонкӀэ кьатыгъ. МыекъопӀ баскетбол
командӀу «Динамо» 2009 — 2010-рӀ
илӀӀс ешӀӀгъур ыублагъ. АпшӀӀӀр купым
хӀтӀу апӀрӀ зӀулкӀӀгъухэр къалӀу Волж-
скӀэм щырилагъӀх. «Динамо» итренер
шхьалӀу, АР-м изаслуженнӀ тренерӀу Ан-
дрей Синельниковым гушылӀӀгу тыфӀхьугъ.

— Тибаскетболистхэр дӀгъоу ешӀӀгъӀх, зы нӀбгы-
р е нӀбгыритӀу къахӀзгъӀщынӀу сыфаеп, зӀклӀми
сафӀраз, — кытиӀуагъ Андрей Синельниковым. —
ЗичӀзыу зӀулкӀӀгъумӀ зафӀтӀгъӀхьазыры.

АпӀрӀ ешӀӀгъухэр зӀраухыгъэхэр:

«Волжанин-ГЭС» — «Динамо» — 74:71.

«Волжанин-ГЭС» — «Динамо» — 68:74.

«Динамо» изӀулкӀӀгъухэр

26 — 27.09	9 — 10.12
«Волжанин-ГЭС» —	«Дизелист» —
«Динамо» —	«Динамо» —
17 — 18.10	12 — 13.12
«Динамо» — «Липецк»	«Автодор» —
7 — 8.11	«Динамо» —
«Орел-Олимп» —	23 — 24.12
«Динамо» —	«Динамо» —
10 — 11.11	Эльбрус»
«Десна» — «Динамо»	26 — 27.12
21 — 22.11	«Динамо» —
«Динамо» —	«Ставрополь».
«Динамо-Политех»	
24 — 25.11	Я 3 — 4-рӀ къӀӀокӀы-
«Динамо» —	гъор щылӀ мазӀм и 16-м
«Воронеж-СКИФ»	аублӀшт.

НӀкӀубгъом итхӀр зыгъӀхьазырыгъэр
ЕМТӀЫЛӀ Нурбий.

КыкӀӀлӀыкӀорӀэ номерыр чӀӀпыогъум и 1-м кыдӀкӀышт.